

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 3.

Lördagen den 25 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 18 och 20 i denna månad.

Herrar *Tornerhjelm* och *Fröberg* tillkännagåfvo, att de infunnit sig för att deltaga i riksdagsgöromålen.

Herr Statsrådet *Lagerstråle* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda, nådiga propositioner och skrivelser till Riksdagen, nemligen

propositioner:

1:o) med förslag till förordning, angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag;

2:o) med förslag till förordningar, angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål;

3:o) angående försäljning af Kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet;

4:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

5:o) angående förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften samt i tullsatserna för bränvin, tobak, kaffe och socker;

6:o) angående reglering af Kronans och bolagets P. A. Norstedt & Söner till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen;

7:o) i fråga om afsättande till kronopark af indragna sergeantbostället $\frac{1}{4}$ mantal Korsholmen;

8:o) i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2;

Första Kammarens Prot. 1879. N:o 3.

skrifvelser:

1:o) i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar;

2:o) om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Herr Talmannen emottog de Kongl. propositionerna och skrifvelserna med förklarande, att desamma skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.*

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 20 i denna månad bordlagda nådiga proposition, angående statsverkets tillstånd och behof.

Friherre Klinkowström: Innan jag går att framställa några anmärkningar mot Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående Statsverkets tillstånd och behof, så måste jag på det högsta beklaga, att statens räkenskaper afslutats så sent, att för den nu församlade Riksdagen några afslutade kronoräkenskaper icke finnas tillgängliga längre än till och med år 1876.

Som bekant är, sammanträdde revisorerne i Augusti förlidet år och då framlades för dem 1876 års räkenskaper till granskning.

Följden deraf är i två hänseenden menlig för Riksdagen, som har att öfvervaka statsmedlens användande och reglera staten för ett kommande år. I första hänseendet kan, enligt mitt förmenande, Konstitutions-Utskottet icke såsom vederbör grundlagsenligt öfvervaka, huruvida Konungens rådgifvare uppfyllt sin pligt med afseende på statsmedlens disposition och användande. Enligt hvad allmänt känt är, skall Konstitutions-Utskottet granska det näst föregående årets statsrådsprotokoll och har dervid icke någon ledning, huruvida statsmedlen blifvit grundlagsenligt använda, emedan icke några senare statsräkenskaper föreligga, än de, som afslutats två år förut; och hvad detta samma år angår, har redan ett föregående Konstitutions-Utskott gifvit decharge för statsrådets behandling af statsmedlen.

I ett annat hänseende är det af mig påpekade förhållandet ännu menligare, nemligen för Stats-Utskottet, hvilket, som bekant, skall genomgå statsräkenskaperna i sammanhang med statens reglerande, för att efterse hvilka indragningar och besparingar kunna ske på de olika hufvudtitlarne. Det är mycket naturligt — och jag hoppas att icke vidare någon tvist derom skall uppstå — att Riksdagen eger rätt och pligt att reglera de *ordinarie* anslagen lika väl som de extra ordinarie. Grundlagen bjuder och befaller det och det är helt naturligt, att så måste ske, ty det har funnits tider, då vi icke hade någon extra statsreglering; och det vore väl om de tiderna återkomme och hvad skulle väl då Riksdagen hafva att reglera om ej de *ordinarie* anslagen? I af-

seende på såväl reservationsanslag som förslagsanslag kan man nu icke se, om de äro tillräckliga eller icke. Äro de mer än tillräckliga, så är det Riksdagens pligt att inskränka dem till hvad nödigt är och äro de otillräckliga, så bör Riksdagen fylla hvad som erfordras. Följden deraf, att Riksdagen icke kunnat genom statsräkenskaperna få upplysning i detta hänseende, har varit att för statsverket finnas sammanhopade reserverade medel till ett ungefärligt belopp af 20 millioner kronor på ordinarie och extra stat sammanlagdt och att besparingar finnas, som hafva varierat öfver 1,500,000 kronor och nedgått stundom till 5 à 600,000 kronor. Hvad förslagsanslagen beträffar, har det olyckliga förhållande uppstått vid flera statsregleringar, såsom statsräkenskaperna utvisa, att en så betydlig brist har inträffat, att, då den 1871 utgjorde icke fullt 2,000,000 kronor, densamma sprungit upp för år 1876 — det sista år för hvilket reviderade och till allmänt tryck befordrade statsräkenskaper finnas — till ett belopp af mellan 5 och 6,000,000 kronor. Utom det att det icke är med godushållning förenligt, att det är Regeringen, icke Riksdagen, som snart sagdt bestämmer statsutgifterna, så tror jag, att det skulle leda till ordning och mycken nytta, att Riksdagen tidigare finge kännedom om riksstatens tillstånd. Enligt mitt förmenande kunde detta ske på två sätt. Hvad revisorernas granskning beträffar, kunde, med litet god vilja och kloka anordningar, för år 1878 års revisorer t. ex. framläggas 1877 års räkenskaper i stället för 1876 års, äfven om de icke vore förut granskade af Kammarrätten — hvilket mycket väl kunde ske *efter* det revisorerna haft dem till behandling och hvilket äfven grundlagen undantagsvis tillåter. Dessutom är min öfvertygelse, att ett *provisoriskt* statsregleringsförslag innefattande, med uteslutande af alla så kallade fonder, de särskilda hufvudtitlarnes utgifter och inkomster på såväl ordinarie som extra stat skulle kunna åstadkommas för år 1878 redan under loppet af detta års riksdag, om allt vore på förhand preparerad. Detta vore till en betydlig nytta för Riksdagen vid statens reglerande. Jag vill endast tillägga att i Norge och Danmark lär, efter hvad kompetente personer upplyst mig om, statsräkenskaperna för det föregående året blifva framlemnade till representationen ungefär ett halft år sedan de äro afslutade och när detta kan ske i våra grannländer, så måtte det äfven kunna låta sig göra hos oss.

Med afseende på det tryckta tillstånd, hvari statens inkomster och landets ekonomiska förhållanden i öfrigt befinna sig, hade man med tillförsigt väntat, att, när regeringen aflemnade nu förevarande statsverksproposition, man deri skulle finna en större benägenhet å regeringens sida att åstadkomma indragningar och besparingar. Det är visserligen sant, att det tillhör Riksdagen allena att bestämma om statens utgifter, men det är gifvet att under den korta tid Riksdagen är samlad låter det sig icke göra i alla detaljer, om icke frågorna äro förberedda af regeringen i den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd, och man hade väntat att Regeringen skulle söka möjliggöra en större sparsamhet. Visserligen har man i denna proposition sökt manifestera

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

en sådan sparsamhet genom att med ungefär 18,000 kronor minska en budget, som går löst på 65,000,000 kronor; men granskar man detta förhållande närmare, så visar det sig att detta alldeles icke är fallet. Läser man den Kongl. propositionen med uppmärksamhet, så finner man, att icke få utgifter hafva blifvit upptagna inom linien, såsom det heter i den föreslagna riksstaten, emedan man afsett, att anslagen till dessa utgifter icke skulle utgå af statens inkomster för nästa år, utan tagas från olika fonder och äfven anvisas på Riksgäldskontoret. För att visa sanningen af detta mitt påstående vill jag uppräknat dessa utgifter.

Så förekommer på andra hufvudtiteln till underhåll af elever vid penitentiär-kolonien *Hall* ett anslag på ordinarie stat af 27,000 kronor, som föreslagits att utgå från anslaget till fångars vård och underhåll. På fjärde hufvudtiteln har begärts extra anslag dels för ett skjutfält till Svea artilleri 270,000 kronor, som föreslagits att utgå från köpeskillingen för mindre kronolägenheter, dels till ett nytt fältartilleri ett extra anslag, hvarutaf 56,065 kronor, som skulle utgå från fjärde hufvudtiteln allmänna besparingar. På femte hufvudtiteln har för tillökning af subalterngraden vid flottan föreslagits, att ett belopp af 46,114 kronor skulle utgå från anslaget till flottans permanenta reservstat samt reserv- och indragningsstaterna. Vid sjette hufvudtiteln är föreslaget att följande belopp skulle utgå från Riksgäldskontorets medel, nemligen dels köpeskillingen för tre tomter i Stockholm i Klara församling och kvarteret Svan, för jernvägens Central-stations utvidgning, 170,000 kronor dels 200,000 kronor till byggnader för expeditions- och tjenstelokaler för jernvägstrafiken vid Stockholms centralstation och dels 150,000 kronor till byggnader och anläggningar vid redan trafikerade statens jernvägar. På åttonde hufvudtiteln är begärdt till universitetsbyggnaderna i Upsala och Lund samt till inredning af veterinärinstitutets nya lokaler ett belopp af 300,000 kronor, som skulle utgå af försäljningsmedlen för veterinärinstitutets gamla tomt. Vidare är begärdt för en läroverksbyggnad i Skara 38,000 kronor, som skulle utgå derigenom att ett motsvarande lån som stiftsstyrelsen i Skara har för närvarande i Riksgäldskontoret skulle afskrifvas. För inköp af jord till en hospitalsanläggning i mellersta Sverige har begärts 85,000 kronor, som skulle utgå af köpeskillingen för mindre kronolägenheter och slutligen har för inköp af Linnés Hammarby begärts ett belopp af 80,000 kronor att utgå likaledes af köpeskillingen för mindre kronolägenheter. Härjemte är föreslaget, att kostnaden för Hjelmarens och Qvismarens sänkingsarbeten 300,000 kronor skulle utgå från Riksgäldskontorets medel. I detta afseende förordnade senaste Riksdag, att nämnda kostnad icke skulle utgå af lånta medel, utan af verkligt befintliga tillgångar och sålunda uppföras i 1879 års riksstat, men nu skulle de icke i riksstaten uppföras. Alla dessa utgifter, som tillsammans utgöra en summa af 1,722,179 kronor, finnas icke på riksstaten upptagna. Läger man denna summa till det på ordinarie och extra ordinarie stat upptagna belopp af 63,790,000 kronor, så finner man

att 1879 års riksstat är i icke obetydlig mån nu öfverskriden; och under de tryckta förhållanden, som nu ega rum, och med den sparsamhet, som måste blifva en bjudande nödvändighet för Riksdagen, är det sorgligt att denna riksstat med nära 2,000,000 kronor öfverskrider det föregående årets.

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Hvad inkomsterna beträffar, så har, emedan ingen behållning förefinnes — då vid förra riksdagen en sådan förefans till ett belopp af öfver 6,400,000 kronor — och då på innevarande års riksstat icke någon minskning i utgifterna är föreslagen i förhållande till 1879 års riksstat, det blifvit nödvändigt att föreslå ganska stora tillökningar på vissa skattetitlar. Kongl. Maj:t föreslår i främsta rummet hvad bränvinsmedlen beträffar, att skatten för tillverkningen skulle ökas med 40 öre, så att tillverkningsafgiften för hvarje kanna bränvin skulle komma att utgöra 1 krona 20 öre. Utom det att jag icke af en så stor tillökning i tillverkningsafgiften väntar den stora inkomst, som Kongl. Maj:t synes deraf påräkna, emedan jag antager, att efter denna tillökning i skatten bränvinsbränningen skulle komma att mycket inskränkas; så tror jag icke, att Riksdagens majoritet skall vara benägen för en så stor tillökning i denna skatt. Jag tror, att det vore klokare att sätta skatten lägre och möjligen föreslå att indraga till statsverkets drätsel bränvinsutskänknings- och utminuteringsmedlen, hvilka i hela riket i denna stund troligen uppgå till omkring 5,000,000 kronor. De äro nu delade på olika poster och jag tror, att det utan någon särdeles stor opposition skulle låta sig göra att indraga dessa medel till statsverket. Af dessa medel hade år 1875 landstingen 377,836 kronor, hushållningssällskapen 554,484 kronor, landsbyggdets kommuner endast 167,220 kronor och städerna 2,535,689 kronor; men för närvarande då, såsom jag nämnde, denna inkomst närmar sig till 5,000,000 kronor, så hafva alla dessa poster, i främsta rummet hvad städerna beträffar, blifvit betydligt ökade.

Mig synes äfven, att regeringen borde tänka på två andra, om också mindre inkomstkällor, som skulle kunna bidraga till utgifternas betäckande: Jag menar *jernvägstrafikmedlen* och *postmedlen*. Det har visat sig, såsom Herrarne känna af de kalkyler, hvilka blifvit offentligt framlagda af jernvägstrafikstyrelsen, att jernvägarne gå med förlust. År 1876 utgjorde räntan på det kapital, hvarmed jernvägarne blifvit byggda, 4,75 procent men nettobehållningen blott 3,63 procent. Det synes mig rättvist och billigt, att jernvägarne må kunna gå utan direkt förlust för statsverket; och landet har så stora fördelar i många hänseenden af denna trafik, att afgifterna för dess begagnande mycket väl kunde ökas. Kongl. Maj:t har också resolverat i åtskilliga fall, att enskilda jernvägsstyrelser skulle få öka afgifterna för passageraretrafiken, till och med utöfver hvad som för statens jernvägar är bestämdt. Under sådana förhållanden finner jag, att åtminstone i afseende på passageraretrafiken någon höjning i afgifterna kunde göras. Om gods-trafiken vill jag icke yttra mig, ty det är en synnerligen svår fråga, som fordrar mycket noggrann utredning. För min del tror jag, att taxorna böra vara olika i olika delar af landet, ty det är

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

gifvet, att t. ex., der tyngre gods kan med ångbåtar och segelfartyg fortkaffas, måste jernvägstaxan för sådant gods sättas ganska lågt, för att jernvägen skall kunna med någon utsigt till framgång täfla med de nämnda kommunikationsmedlen. Men en höjning i passagerareafgiften bör utan svårighet kunna ske, då jernvägarne utgöra ett så hastigt och så bekvämt fortkaffningsmedel, att något annat dermed icke kan jämföras. Genom Kongl. Maj:ts nådiga bref den 31 December 1875 förordnades, att från och med den 1 Mars 1876 skulle passagerareafgifterna ökas med 10 öre för 1:a klass och 5 öre för 2:a och 3:dje klass, och följden deraf har, såsom Trafikstyrelsen med mycken glädje tillkännagifver, blifvit den, att jernvägstrafiken derpå vunnit 600,000 kronor. Jag tror dessutom, i likhet med den komité, som sysselsatt sig med denna fråga, att i åtskilliga större länder betydligt högre taxor finnas stadgade för passageraretrafiken såsom i England och Frankrike och att något högre taxor finnas i Italien, Ryssland och Schweiz. Under sådana förhållanden och då jernvägstrafiken till följd af klimatiska och andra skiljaktigheter är dyrare här än i andra länder, så finner jag skäligt och billigt att höja passagerareafgiften för att såmedelst bidra till utgifternas betäckande.

Samma anmärkning gäller äfven Postverket. Stora tillökningar kunna visserligen der icke ske, men några icke så obetydliga torde dock kunna åstadkommas; och General-poststyrelsen har, enligt mitt förmenande, med berömvärdt nit å ena sidan, sökt inskränka utgifterna till det minsta möjliga, såsom dess berättelse i många hänseenden gifver tillkänna, och å andra sidan har styrelsen ingått till Kongl. Maj:t med anhållan om tillökning i befodringsafgifterna för korsbandsförsändelser och tidningar, hvilken tillökning beräknats skaffa en inkomst af 84,000 kronor. Detta förslår likväl icke mycket, när postverket måst understödjas år från år af statsverket icke blott med sina egna inkomster utan ock genom ett särskildt tillskott — jag tror i fjor med 350,000 kronor och i år är ock ett dylikt tillskott begärtd — hvarförutom Chefen för Finans-departementet upplyst till statsrådsprotokollet, att postverket har en skuld på 1,518,783 kronor, som det icke kan betala. Alla dessa förhållanden synas mig mana till att äfven något öka brefportot. Man invänder deremot, att man icke kan rubba de konventioner, som äro gjorda med utländska makter, hvarigenom brefportot är bestämdt till 20 öre öfver snart sagdt hela världen; och såsom Poststyrelsen nämnt skulle, om Bernertraktaten blefve antagen, denna afgift komma att nedsättas till 10 öre. Men den utländska korrespondensen är helt obetydlig i jämförelse med den inländska, ty då år 1875 samtliga breförsändelser i Sverige utgjorde 24,441,000 stycken så kom deraf på den utländska korrespondensen endast ett antal af 2,270,000 stycken. Om man äfven lemnar den utländska korrespondensen orubbad, men ökar det inhemska brefportot med t. ex. 2 öre för vanliga enkla bref, så skulle deraf en ganska vacker inkomst erhållas och Postverket sannolikt kunna bestrida sina utgifter utan särskilda tillskott från statsverket.

Hvad tullen beträffar, har Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit åtskilliga tillökningar i de s. k. finanstullarna, nemligen för kaffe, socker och tobak samt för sprit, i följd af de föreslagna förändringarne i fråga om bränvinstillverkningsafgiften. Jag tror, att det vore stort skäl, att en komité nedsattes dels för att efterse, huru de nu sedan mer än tolf år tillbaka gällande traktater med främmande makter i handels- och sjöfartsväg inverkat på landets näringar i sin helhet, och dels för att man må vara beredd på de förändringar i tulltaxan, som möjligen kunna blifva en följd af nya traktaters ingående med de stora kulturländerna. Såsom bekant blåser nästan i hela Europa en vind, motsatt den, som herskade, när de nuvarande traktaterna afslötos. Detta är icke en enstaka företeelse, utan snart sagdt i alla länder, till och med i frihandelns så kallade vagga, England, börjar en stark opposition emot välsignelserna af frihandeln att yppa sig, och hvad som är säkert, det är, att, äfven om nya traktater i samma syfte komma att afslutas mellan Sverige och främmande makter, dessa traktater icke komma att ingås på samma vilkor som hittills. Det är nemligen bekant, att man numera litet hvar söker göra sig noga reda för, huru traktaterna verkat och hvilka förändringar kunna vara nyttiga och nödvändiga för att åtminstone något skydda den inhemska industrien, och under sådana förhållanden synes det mig hafva varit af en bjudande vikt, att äfven vår regering tänkt på att revidera tulltaxan. Jag tror, att hela landet och denna Riksdag skulle vara särdeles tacksamma, om någon medlem af den Kongl. regeringen ville lemna någon upplysning, huruvida Kongl. Maj:t påtänkt något, dylikt.

Hvad nu beträffar de af Kongl. Maj:t uti den ifrågavarande propositionen framlagda statsutgifterna, så är det åtskilligt deruti, som jag föreslår måtte förändras för åstadkommande af mera sparsamhet uti statsbudgeten i dess helhet. Jag vill dock blott hålla mig till de väsentligaste anslagen, emedan tiden är knapp och jag ej vill för mycket pröfva herrarnes tålmod. Hvad då främst beträffar ordinarie anslaget på *fjerde hufvudtiteln till marinregementet*, hvilket anslag under en längre tid utgått med 200,000 kronor på ordinarie stat, så tror jag, att detta anslag numera mycket väl kunde något sänkas. Såsom det är allmänt känt, beslöt 1873 års Riksdag, att marinregementet skulle så småningom upphöra och indragas, sedan detta anslag från flottan blifvit öfverflyttadt till landtförsvaret. Detta anslag var då 248,000 kronor, men nedsattes vid 1874 års riksdag till 200,000 kronor, och då funnos ännu qvar i regementet 109 man numeranter, förutom befälet. Sedan den tiden har manskapsstyrkan minskats, så att nu återstå blott 8 korporaler och 8 spel i nummer, hvaremot befälets antal utgöres af 25 officerare, och 20 underofficerare. I stället har till garnisoneringen i Karlskrona kommenderingar skett från indelta armén, och den sista kommenderingen bestod af 250 man i nummer. Mig synes, att i detta anslag som år 1873 kostade 111,000 kronor, hvilken kostnad nedgick år 1875 till 88,000 kronor och 1878 till 72,000 kronor, en minskning kan ega rum och ser

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

man dertill efter i rikshufvudboken, befinnes det, att för år 1875 fans på detta reservationsanslag en besparing af 125,332 kronor och för 1876 en besparing af 16,000 kronor. Jag får på grund af allt detta och mycket annat, som skulle kunna tilläggas rörande denna sak, hemställa, att detta anslag måtte nedsättas till 160,000 kronor.

Derefter kommer ett anslag för *beväringmanskapets vapenöfningar*. Detta anslag har hittills utgått med 652,500 kronor enligt 1879 års riksstat, och nu föreslås en tillökning deri af 248,000 kronor på ordinarie stat. Att beväringen behöfver öfvas är riktigt, men att man under en tid, då vigten af nödiga indragningar och besparingar kanske är mycket större, kan något knappa in på detta anslag, tror jag, att hvar och en, som vill besparingar, skall instämma i. Jag föreslår emellertid blott en liten nedsättning nemligen från 248,000 till 148,000 kronor.

Jag kommer nu till ett nytt ordinarie anslag, som jag tror afven skulle kunna tåla vid någon nedsättning, och det är anslaget till *salpeteruppköp*. Såsom herrarne alla veta, utgick detta anslag i forna tider med ganska höga summor. Så t. ex. utgick det år 1876 med 110,000 kronor såsom förslagsanslag, men nedsattes sedan till 60,000 kronor och har så gått under två statsregleringar. Med afseende derpå, att Kongl. Maj:t börjat upphandla krut från främmande länder och icke låter tillverka det samma hemma — vid förra riksdagen beviljades nemligen 148,000 kronor för ett från främmande land för flottans behof inköpt parti krut — och då besparingarne på denna titel utgjorde år 1874 68,000 kronor, år 1875 61,000 kronor och år 1876 59,000 kronor, tror jag, att af detta anslag åtminstone 10,000 kronor kunde besparas och anslaget således nedsättas från 60,000 kronor till 50,000 kronor.

Vidare är begärdt för de *värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aflöning* 859,211 kronor på ordinarie stat. Detta anslag, som icke länge varit så stort — det var år 1875 608,000 kronor, år 1877 620,000 kronor samt hvartera af åren 1878 och 1879 859,200 kronor —, har varit deladt i två afdelningar, nemligen för rekrytering och för aflöning. Herrarne hafva sig väl bekant, att detta anslag blef så högt uppdrifvet för två år sedan, då det var så svårt att rekrytera garnisonsregementena och vakanserna ökades så, att man tviflade på, att regementena skulle kunna hållas kompletta. Då beviljade Riksdagen på en gång en så ofantlig tillökning, och anslaget för hvarje rekryt och dess aflöning ökades då högst betydligt. Nu finnes, i jemförelse med hvad då var förhållandet, ett obetydligt antal vakanser, ty svårigheten att få arbete på landsbygden, gör att de åter söka värfning, så att garnisonsregementena nu lära vara kompletta. Dessutom finnas på dessa anslag betydliga besparingar, hvilket afven visar, att anslagen äro för högt tilltagna. I 1876 års rikshufvudbok finnes reservationsanslaget för rekrytering upptaget till 70,000 kronor, hvarå 67,820 kronor blifvit utgifna och 274,240 kronor vore af föregående årens dithörande anslag reserverade till 1877, och icke

kunnat användas för rekrytering. Också befinnes att å förslagsanslaget 540,000 kronor till aflöning för de värfvade regementena under år 1876 utgifvits 409,102 kronor och 39,095 kronor reserverats till 1877. Jag tror, att en minskning på detta anslag icke kan synas olämplig, och får därför på grund af hvad jag nu anfört, hemställa, att det måtte minskas med 59,211 kronor och utgå med jemt 800,000 kronor. Hvad de *extra* anslagen på fjerde hufvudtiteln beträffar, förekommer der ett anslag till *indelta arméns och Wermlands fältjägarcorps' vapenöfningar*, hvilket är upptaget till 388,000 kronor likasom för år 1879. Jag tror att till följd af den allmänna nöden och den brist, som förefinnes i statsinkomsterna, någon inknappning kunde ske äfven på detta anslag, utan särdeles stora olägenheter för sjelfva öfningarna, och får på den grund äfven här föreslå att det nedsättes till jemt 300,000 kronor, hvarigenom 88,000 kronor sålunda besparas.

Derefter kommer anslaget för *artilleribehof* (Bil. 3 a. pag. 17—21), hvilket är en alldeles ny fråga. Genomläser man det anförande, som Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet afgifvit till statsrådsprotokollet och som grundar sig på Generalfälttygmästarens utlåtande i ämnet, så finner man, att här afses att ändra vårt fältartilleri i en högst betydlig grad, nemligen så att detta artilleri från att vara framladdningskanoner skulle omändras efter bakladdningssystemet samt dessutom för åstadkommande af en öfverensstämmelse mellan Norge och Sverige i detta afseende äfven till kalibern något ökas, hvaraf följderna skulle blifva att allt vårt nuvarande fältartilleri skulle blifva odugligt. Frågan i sin helhet uppgifves skola kosta 4,602,469 kronor, hvaraf såsom en handpenning i år skulle utgå ett extra anslag å 243,934 kronor 46 öre. Jag tror, att med afseende på nuvarande statsregleringen denna nya fråga icke kan annat än vinna på att ligga till sig, hvarföre jag hemställer, att hela detta anslag måtte afslås.

Vidare är för *bestyckningen af Carlsborgs fästning* (Bil. 3 a. pag. 21—22) åskadt ett extra anslag af 200,000 kronor. Jag tror, att, utan någon stor fara för att fästningen skall borttagas af en fiende, detta anslag mycket väl kan med afseende på de tryckta tiderna minskas med hälften och således utgå med endast 100,000 kronor. Likaledes har Generalfälttygmästaren till förökande af antalet *projektiler för de grofva kanonerna å Oskar-Fredriks borg* (Bil. 3 a. pag. 22—23) begärt ett extra anslag af 164,000 kronor. Herr departementschefen har med lofvärdt nit minskat detta anslag till hälften, och jag, som icke vill stå honom efter härutinnan, föreslår, att 50,000 kronor endast måtte anslås för detta ändamål, hvarigenom således 32,000 kronor kunna inbesparas.

Slutligen kommer ett anslag till anskaffning af ett *skjutfält för Svea artilleriregemente*. Såsom Herrarne hafva sig bekant, var denna fråga före vid sistlidet års riksdag, men jag lyckades då få den uppskjuten, så att ingenting då blef vidgjordt densamma. Jag har sedan sett i de allmänna tidningarna, att Generalfälttygmästarembetet låtit annonsera om ett dylikt skjutfält, men jag för-

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

modar, att något svar derå icke ingått, hvilket är mycket naturligt efter en så beskaffad annons. Ty utom uppgift å de mått, som detta fält skulle hafva, samt jordens beskaffenhet, frågor, som mycket lätt kunde af hvarje landtman besvaras, innehöll annonsen eget nog, att fältet skulle medgifva manövrering af tolf kanoner. Huru vilja Herrarne, att någon landtman skall kunna veta, huru stort fält skall erfordras för att manövrera med tolf kanoner? Men oaktadt Chefen för Landtförsvars-departementet, på grund af Generalfälttygmästarens utlåtande förmodar jag, försäkrar, att det icke lär finnas någon annan lämplig plats för ett skjutfält än den vid Härle och hvilken skulle kosta 270,700 kronor, vågar jag ändock påstå, att ett sådant fält skulle kunna erhållas på närmare håll. Jag har verkligen gjort mig besvär med att se efter i min socken och har här en ritning, å hvilken fältet finnes utlagdt, och deraf finner jag, att det mycket väl lämpar sig för ändamålet. Det finnes tre sätt, att anskaffa ett skjutfält. Det ena är att exproprierade den nödiga marken, hvilket dock blir det dyraste; det andra är att köpa närbelägna egendomar, utbryta fältet och försälja hvad man icke behöfver. Detta blir så billigt, att det är möjligt att fältet kan anskaffas för ingenting. Det tredje sättet är, att arrendera erforderlig mark samt utsätta viss tid för hvarje år, då man vill begagna den, och då fås fältet jemförelsevis billigt. Jag tror således, att denna fråga ännu icke är tillbörligt utredd, hvarföre jag anhåller, att den måtte få anstå och det begärda anslaget tills vidare afslås. Äfven förslaget att medlen icke skulle utgå från riksstaten utan tagas från köpeskillingarne för försålda mindre kronolägenheter, finner jag icke heller vara förenligt med god ordning i statsräkenskaperna och kan derföre icke ingå på en så beskaffad likvid, äfven om anslaget skulle beviljas, hvilket jag hoppas icke måtte ske vid denna statsreglering.

Vidare förekommer till *gevärstillverkningen* (Bil. 3 a pag. 23—25) ett extra anslag å 100,000 kronor. Då detta anslag blifvit begärdt, oaktadt man icke ännu tyckes vara ense om huru de gevär skola vara beskaffade, som skulle anskaffas, skulle anslaget således egentligen lemnas för att göra åtskilliga modeller till försök, men, mine Herrar, jag har hört talas om gevär, nyligen uppfunna i Österrike, hvilka skola så långt öfverträffa alla hittills varande modeller, att äfven detta borde vara en maning att åtminstone tillsvidare icke onödigtvis kasta ut penningar, förr än man fått kännedom om denna nya uppfinning: ett repetergevär som skjuter 20 rigtade skott i minuten och uppfunnet af majoren Kropatschuk. Under sådana förhållanden och då dessutom anslaget för gevärstillverkning har en besparad summa af 154,000 kronor, på sätt upplyses å sid. 24 i Bil. n:o 3 a till Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, anser jag, att detta anslag mycket väl kan afslås.

Dernäst följer anslaget till *fortifikationsbehof vid Carlsborg*, Bil. 3 a pag. 29—34, för hvilket ändamål är begärdt ett extra anslag af 254,500 kronor. Detta anslag är hufvudsakligen afsedt att

dermed komplettera några befästningslinier, men deraf skulle dock 100,000 kronor användas till uppförande af det sedan föregående statsreglering och diskussionen derom så väl bekanta sjukhus, hvilket skulle förläggas å fästningens norra udde utanför fästningens hufvudvall. Orsaken, hvarföre icke Riksdagen vid senaste statsregleringen ville gå in på denna utgift, var hufvudsakligen, att man ville hafva utredt, huruvida sjukhuset skulle uppföras af trä eller af sten. Den mest kompetenta myndigheten till denna frågas bedömande, eller Medicinalstyrelsen, har afrådt uppförandet af en permanent sjukhusbyggnad af trä och ansett, att, om ifrågasvarande sjukhus skall uppföras, detsamma bör vara af sten. Men likasom jag vid senaste statsreglering satte mig emot sjukhusets förläggande utom fästningsvallen, måste jag af samma fortifikatoriska skäl äfven nu afstyrka byggnadens förläggande å det föreslagna stället. Chefen för ingenjörcorpsen må, så mycket han vill, förorda detta läge såsom det minst farliga och minst exponerade, så är dock min öfvertygelse, grundad på samma studier som hans, att denna del af fästningen just genom befästningsverkens svaghet kommer att företrädesvis väljas af en fiende, som vill söka intränga i fästningen, och med vårt nuvarande fästningsartilleris stora skottvidd är det icke svårt att skjuta ned sjukhuset och vallarne samt derigenom intränga i fästningen, synnerligast som jag förmodar, att en sådan fiende vid det tillfället komme att vara herre i Wetteren. Chefen för ingenjörcorpsen har äfven till en del vidgått, att belägringen kan ske från denna sida och sjukhuset af fienden beskjutas under fortgången af en belägring (se pag. 33), men han har velat skydda detta sjukhus genom uppsättandet af geneverflaggan, i tanke, att någon belägring då icke skulle ega rum på denna, fästningens svagaste front. Jag tror, att detta är en allt för sangvinisk förhoppning, och det torde då lätt kunna hända, att man blir utan det sjukhus, som man med mycken kostnad fått uppfördt för att användas i krigstid, då de flesta sjukdomsfall förekomma, och att man då icke har någon plats att lägga de sjuka i, och då blir eländet ännu större. Under sådana förhållanden tror jag, att Riksdagen gjorde rättast i att icke lemna något anslag för detta ändamål.

Jag tror, att under sådana förhållanden, om regeringen vill envisas att lägga byggnaden utom fästningen, gjorde Riksdagen rättast i att envisas och icke lemna något anslag. Det skulle minska anslaget för fortifikationens behof från 254,500 kronor till 154,000 kronor.

Dernäst kommer anslaget till *generalstabens topografiska arbeten* (Bil. 3 a pag. 35). Detta anslag utgjorde åren 1869—1875 60,000 kronor, 1876—1877 75,000 kronor och 1878—1879 90,000 kronor. Nu begär Kongl. Maj:t 90,000 kronor, och jag tror att man äfven derpå kan pruta något. Såsom Herrarne hafva sig bekant, har en komité blifvit nedsatt för granskning af samtliga kartverksarbeten i riket och för att afgifva utlåtande om, huru de skola kunna ändras, sammanföras eller delvis upphöra o. s. v. Komiténs leda-

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.*
(Forts.)

möter äro högst upplyste män, dock hafva de, ledsamt nog, icke kunnat förena sig om hvilket beslut borde fattas, utan särdeles märkliga reservationer hafva i dithörande ämnen afgifvits af ganska insigtsfulle personer. Komiténs betänkande är, tror jag, redan tryckt och blir sannolikt snart utdeladt. Då således förändringar af betydligt omfång komma att verkställas och dessutom statens medel icke lemna tillfälle till alltför stora och kanske onödiga utgifter, hemställer jag, att detta anslag måtte nedprutas från 90,000 kronor till 75,000, hvarigenom 15,000 kronor besparas.

Slutligen kommer ett anslag, som icke blifvit berördt i Kongl. Maj:ts proposition, emedan det förutsattes skola utgå med samma belopp som hittills, nemligen anslaget till *skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande*. Detta anslag utgick, såsom Herrarne är bekant, för några år sedan med ett ganska betydligt belopp, eller 100,000 kronor.

Vid 1876 års riksdag nedsattes det till 50,000 kronor och med samma belopp har det derefter årligen utgått. Om man emellertid närmare granskar detta anslag och dess nödvändighet, så befinnes att intresset för skarpskytteiden, så vacker och önskvärd den än må vara, betydligt svalnat i styrka under årens lopp. När år 1865 funnos 240 föreningar med 33,524 medlemmar, så funnos år 1877 endast 151 föreningar med 12 839 medlemmar, som anmält sig att deltaga i öfningarne och sålunda kommo i åtnjutande af anslaget. Redan af dessa siffror finnen I, mine Herrar, huru föga nödvändigt det större anslaget var, och det nedprutades också till 50,000 kronor. Om man går till de reservationer, som finnas på ifrågavarande anslag, så visa äfven de att anslaget varit för stort. Dessa reservationer utgjorde från 1874 till 1875 130,383 kronor, från 1875 139,118 och från 1876 163,398 kronor. Jag anmärker här, att det synes mig besynnerligt, att revisionsberättelsen icke öfverensstämmer med statsräkenskaperna rörande reservationerna för samma år på samma anslagstitel. Ser man vidare på, huru dessa medel blifvit utdelade, så befinnes, att för år 1877 funnos i åtskilliga skarpskytteföreningars vård *reservationer* på dessa anslag varierande från 66 öre för en förening till 100 kronor för Askersund, 206 kronor för Vestra Göinge, 874 kronor för Orusts, 819 kronor för Kalmar stads och slutligen, eget nog, ja oförklarligt, för Skellefteå en reservation för 1877 af 3,092 kronor, hvilken sista reservation pågått under 2 år med nära samma betydliga belopp, eller i slutet af 1876 med 2,804 kronor. Det tyckes mig som om öfverflödet af medel på denna anslagstitel varit så stort, att man tilldelat föreningar större anslag än de kunnat använda och icke ens gjort afseende å de orimliga reservationerna från föregående år. På grund af allt detta tror jag, att man mycket väl kan nedsätta detta anslag från 50,000 kronor till 34,000; och får jag vördsamt anhålla om en sådan nedsättning.

Derefter kommer ett anslag till *kavallerietablisementet vid Stockholm* (Bil. 3 a pag. 39). Kongl. Maj:t begär 60,000 kronor. Jag tror likväl, att för nästa statsreglering skulle det anslag, som

redan är bestämdt af Riksdagen för komplettering af byggnaden, mycket väl kunna användas, ty Riksdagen har för samma ändamål redan utanordnat 320,000 kronor, som ännu ej äro använda, och då synes mig verkligen att med afseende å den sparsamhet, vi nödgas iakttaga vid denna statsreglering, beviljandet af dessa 60,000 kronor, som i alla fall komma att engång lemnas, emedan en föregående Riksdag så beslutat, mycket väl kan uppskjutas till ett annat år, då de 320,000 kronorna som ännu äro kvar blifvit använda. Man har ännu icke kunnat komma sams om platsen, der etablissementet skall läggas, och icke heller om ritningarne. Med ett ord, man har stannat i stöpet, utom i fråga om det, som för alla sådana anläggningar brukar vara det svåraste, nemligen penningarne. Dem har man i fickan.

Sedan förekommer frågan om *Kasernetablissementet för Svea artilleri* (Bil. 3 a pag. 39—44). Det äskade anslaget är litet, endast 49,000 kronor. Man skulle måhända tro, att etablissementet icke är färdigt, men regementet är längesedan inflyttadt i detsamma. Illa nog hade byggmästaren eller den myndighet, som hade sig ålagdt att granska byggnadsplatsen, gjort detta på ett slarfvigt sätt. Man hade gjort borringar på hvar femtionde fot för att utröna grundens beskaffenhet och derpå hade man sedan fotat hela förslaget och alla beräkningar. Man hade icke, såsom annat förståndigt folk plägar, gräft sig ned på mindre distanser. Förmodligen påträffade man vid boningarne stora lösa stenar på grund botten och tog dem för hälleberget. Till följd af denna ringa förtänksamhet har byggmästaren, såsom naturligt var, icke allenast icke kunnat förtjena något på entreprenaden, utan råkat i stor skuld och många svårigheter. Vederbörande myndighet har förklarat, och derom är jag öfvertygad, att byggnaden är uppförd på ett samvetsgrant och solidt sätt och byggmästarens tillmötesgående har blifvit berömdt. Emellertid är han nu på balans af 49,000 kronor, säges det, och man begär att denna summa måtte lemnas honom. Jag beklagar honom mycket, men jag tror att det vore ett farligt prejudikat om, sedan staten öfverenskommit med en entreprenör och utbetalt medlen och byggnaden aflemnats, man lemnade gehör åt en så beskaffad reklamation, som åtminstone icke är laglig. Arméförvaltningen, som också tycker att detta är något för starkt, har föreslagit, att man skulle endast *på det viset* hjälpa entreprenören i hans nöd att, om Kongl. Maj:t, efter tagen del af förhållandena, skulle finna det hela eller någon del af hans önskan böra uppfyllas, Kongl. Maj:t låte denna del utgå från besparingarne å de tre artilleriregementenas anslag, hvilka äro ganska betydliga. De gå till en million och något derutöfver, om jag minnes rätt. Jag anser således, att om något skall ske, så bör det ske på sätt Arméförvaltningen föreslagit. Jag hemställer således, att dessa 49,000 kronor måtte strykas från riksstaten.

Nu kommer jag till **femte hufvudtiteln**. Den upptager en fråga, som sista Riksdagen förklarade sig icke kunna bifalla, nemligen att öka *flottans officerspersonal* (Bil. 4 a pag. 2—7) med

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

åtskilliga subalternofficerare, 27 löjtnanter och 4 underlöjtnanter. Denna plan är så till vida sämre än den, som i fjor framställdes, emedan den afsåg en tillökning inom alla grader, hvarigenom ett jemnt och nödigt avancement från de lägre graderna kunde vara att hoppas. Nu har, förmodligen för att göra frågan mera smaklig i dess början, Kongl. Maj:t utstrukt tillökningen i de högre graderna, utgörande 17 kaptener, 10 kommandörkapteners och 2 kommandörer, och vill hafva anslag för blott de två subalterngraderna, hvilket skulle kosta 46,115 kronor på ordinarie staten. Jag tror, att, om Riksdagen bifölle detta, blefve den naturliga och nödvändiga följd, för att åt alla skipa lika rätt, att antalet inom regementsofficersgraden måste ökas, och då får utgiftsfrågan ett högst betydligt annat utseende. Om personalen ökas, blir en annan följd ökade öfningsanslag, ökad sjöaflöning och många andra sådana utgiftstitlar. Jag tror, att man bör afvakta tiden till dess frågan om beskaffenheten och storleken af vår sjömateriel blifvit fullt utredd, för att derefter bestämma personalens storlek. Till dess så skett och med afseende å det nuvarande betrycket i statsinkomsterna, vågar jag anhålla om afslag på denna föreslagna tillökning af flottans officerspersonal.

Jag skulle nu icke hålla mig till anslaget för "*skrifmaterialier och expenser, ved m. m.*" å femte hufvudtiteln, om icke summan vore väl dryg. Detta anslag har utgått under åren 1858—1876 med omkring 33,000 kronor och under 1877—1879 med 35,607 kronor. Nu begär Kongl. Maj:t en tillökning af icke mindre än 34,250 kronor på en gång. Att en tillökning möjligen kan vara behöfelig vill jag icke bestrida; men att en så ofantlig tillökning för ifrågavarande ändamål skall behöfvas ensamt på denna hufvudtitel, finner jag föga troligt, såvida man nemligen vill med sparsamhet och omtänka använda det anslag, man redan har. 1877 års statsrevisorer gjorde redan den anmärkning, att utgifterna för skurning, städning och annan renhållning voro väl höga, så mycket mer som flottans manskap dertill kunde användas. Jag hemställer således att en tillökning af endast 19,393 kronor, hvarigenom detta anslag kommer att uppgå till jemnt 50,000 kronor, hvilket belopp torde vara alldeles tillräckligt. En besparing af 14,857 kronor skulle derigenom vinnas.

Dernäst förekommer anslaget till *lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna* (Bil. 4 a pag. 17). Det har varit vanligt, då statens tillgångar tillåtit det, att alltid låta afskrifva fyr- och båkmedlen och lemna dem till lots- och fyrinrättningen. Dessa medel hafva ökat sig från år 1868, då de utgjorde 600,000 kronor, till 1,000,000 år 1878, och Herrarne veta, att de för år 1879, af ofrivillig anledning, blefvo upptagna till 1,200,000 kronor. Nu upptagas de till 1,000,460 och Kongl. Maj:t begär att hela summan skall anslås på det gamla sättet. Jag tror, med afseende på de högst betydliga reserverade medel, som finnas på denna anslagstitel, exempelvis för 1676 523,000 kronor, att Riksdagen bör taga vara bättre än hittills äfven på mindre inkomster och att, om fyr- och båkmedlen eller telegrafmedlen

ej alldeles nödvändigt behöfvas för lots- och fyrinrättningen eller telegrafverket, man icke må anslå hela inkomsten, utan endast hvad som verkligen behöfves och bespara resten till statsverkets nödvändiga behof. Många bäckar små göra en stor å. Jag föreslår därför att 100,460 kronor af detta anslag inbesparas för statsverket och 900,000 kronor uppföras för lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

Till kompletterande af *sjöbefästningarne vid Karlskrona* är be-
gärdt 156,000 kronor (Bil. 4 a pag. 25—26). Jag tror, att äfven här skulle en besparing kunna åstadkommas. Det finnes uppfördt ett anslag för "uppläggning af kanoner", hvilket endast detta rakar upp till 46,000 kronor. Utan att närmare känna till denna mystiska utgiftstitel, förefaller det mig som om den vore väl dryg, och jag föreslår således en nedsättning af anslaget i dess helhet till 100,000 kronor. Härigenom besparades 56,000 kronor.

Slutligen förekommer på femte hufvudtiteln ett anslag 30,000 kronor till anläggning af *skjutbana vid Karlskrona* för inskjutning af större kanoner. (Bil. 4 a. pag. 26—27). Jag tror, att denna bana skulle med största besparing kunna upptaga äfven det gröfre landtartilleriets skjutförsök, så att en öfverenskommelse borde träffas och förberedelser göras mellan de båda krigsdepartementen, på det att man sluppe att inköpa, för hög kostnad, ett särskildt skjutfält för landtartilleriets gröfre pjäser. Till dess en sådan öfverenskommelse hunnit ske och frågan blifvit närmare beredd tror jag att ifrågavarande anslag kan afslås. Äfvenledes det af K. Maj:t för *skjutförsök och inskjutning af kanoner* (Bil. 4 a. pag. 27) begärda extra anslag af 30,000 kronor kan, såsom sammanhängande med föregående fråga, af samma anledning böra till annat år uppskjutas och således nu afslås.

Hvad nu *fartygsmaterielen* beträffar (Bil. 4. a pag. 32—35), så har, såsom bekant, Kongl. Maj:t föreslagit, att korvetten Gefle, som vid förra riksdagen seglade i marvatten, skulle utdömas och ersättas med ett nytt opansradt öfningsfartyg. Läser man med uppmärksamhet igenom departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i denna fråga, så befinnes att vederbörande tekniska och militära byråer vid flottan uttalat såsom sin åsigt att Sveriges blifvande sjömateriel bör vara *bepansrad*. Departementchefen yttrar, att han delar denna åsigt; men det oaktadt föreslår han att ersätta Gefle med ett opansradt fartyg och att dessutom bygga 2 mindre kanonbåtar som också skulle vara opansrade. Mig synes detta vara ett vacklande mellan olika åsikter, hvilket åtminstone för mig är högst betecknande. Dessutom tror jag, med afseende å hvad inom pressen föregått under senaste tiden, att frågan icke är fullt utredd. Man har nemligen sett en högst märklig broschyr rörande frågan af en fullt sakkunnig person, som lemnar intrycket af mindre tillfredsställelse med hvad vi redan ega i fartygsmateriel och jag tror att, innan striden om bepansrade eller obepansrade fartygs företräden blifvit utkämpad, det vore onödigt att slösa bort stora nya anslag, så mycket mer som bekant är, att flottan eger på ordinarie stat till nybyggnad och underhåll något

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

öfver en million kronor. Jag anser således att för närvarande, då Gefle, såsom departementchefen äfven säger, skulle genom en större reparation kunna göras sjöduglig (se pag. 33) och begagnas under några år, och då en sådan reparation skulle kunna åstadkommas, som jag förmodar, med de icke obetydliga besparingarne å det ordinarie anslaget, ifrågavarande anslag, 850,000 kronor, måtte afslås.

Hvad härefter *sjette hufvudtiteln* angår, så vill jag först nämna, att i fråga om *rikets ekonomiska kartverk* (Bil. 5 b. pag. 20—28) gälla samma skäl, som jag anført rörande topografiska kartverket, och jag tror att det är klokast att, innan frågan om kartverket i dess helhet blifvit afgjord, icke kasta bort penningar på fortsättande af de gamla kartarbetena. Jag hemställer derfor att af det begärda anslaget 76,000 kronor måtte beviljas endast 56,000 kronor och således 20,000 kronor besparas.

På denna hufvudtitel förekommer bland extra anslag för *statens jernvägstrafik* 18,000 kronor till *bostad för betjeningen vid Stadsgårdens station i Stockholm*; (Bil. 5 b pag. 99). Jag tror, att det i allmänhet blir mycket dyrare för staten att bygga hus för att inqvartera sina tjenstemän, än att låta dem sjelfva, såsom här varit förhållandet, hyra rum hos enskilda i närheten. För anordningar till lättadt mottagande af stora bergslagsbanans trafik äskas 29,000 kronor (Bil. 5. b. pag. 100—111). Med detta anslag tror jag väl kan anstå tills banan blifvit öppnad för trafik. Med allt skäl kan man afvakta om och när detta kan ske och först sedan verkställa de förändringar som erfordras. För *utvidgning af Örebro station* (Bil. 5. b pag. 111), derfor Riksdagen beviljat 17,000 kr., begäres slutligen ytterligare 33,000 kr. Alla dessa anslag till jernvägstrafiken skulle icke utgå från de ordinarie statsinkomsterna, utan från de särskilda anslag, som jag redan omnämnt (Bil. 6. e pag. 36). Jag tycker, att dessa särskilda ställen att hemta inkomster från och att icke låta alla anslag stå på riksstaten, såsom de enligt god ordning borde göra, hvarigenom också Riksdagen kan få full öfverskådighet öfver statsbehofven, äro att närmast likna vid en finansiell rättfälla, som Herr Departementschefen utstält för Riksdagen att förirra sig uti.

Vidare förekommer för *byggande af expeditiöns- och tjenstelokaler vid Stockholms station* ett anslag på 400,000 kr. (Bil. 5. b pag. 104—111 och Bil. 6. e pag. 36), som skulle utgå med 200,000 för 1880 och 200,000 för 1881. Detta anslag skulle också utgå från den finansiella rättfällan och användas till en tillökning af Stockholms centralstations stora palats, hvilken skulle förläggas på tre tomter, i kvarteret Svan, som jernvägsstyrelsen och Kongl. Maj:t, Riksdagen ohörd, köpt. Det skulle blifva en slottslig byggnad med slutna gård och tre våningar för att inhysa hyreslägenheter för tjenstemännen och mottaga den väntade trafiken från jernvägen till Wärtan.

Hvad först beträffar detta inköp af fastigheter i kvarteret Svanen inom Clara församling, hvartill användts medel, som Riksdagen anvisat för ett helt annat ändamål, nemligen för inlösande

af en tomt vid barnhuset, och hvilket köp uppgjorts Riksdagen ohördan, förefaller det mig, som om detta icke rätt väl öfverensstämde med 65 § Regeringsformen; och hvad angår sjelfva byggnaden, tror jag att det vore skäl att undersöka, huruvida icke utrymme kunde för ändamålet beredas inom den nuvarande palatslika lokalen, ty om enskilda personer der skulle hafva bostadslägenheter, synes mig klokare och sparsammare att använda dessa till expeditionslokaler och låta de enskilde, som nu bo der, hyra bostad på annat håll. Jag tror att man mycket väl skulle kunna låta detta anslag anstå och vid denna riksdag afslå detsamma.

På 7:de hufvudtiteln förekommer ett anslag till *skogsväsendet* (Bil. 6 d pag. 18) af 275,000 kronor, hvilket enligt min tanke skulle kunna utan någon skada afprutas till 250,000; ty högst betydliga reservationer lära finnas, uppgående enligt vederbörande Departementschefs anmälan till 116,055 kronor 18 öre.

Öfvergår jag sedan till 8:de hufvudtiteln, vill jag först fästa mig vid det för *hospitalsbyggnader* äskade anslag (Bil. 7 b pag. 40) af 92,000 kronor. Deraf äro 58,500 afsedda till vattenledning i hospitalsbyggnaden i Hernösand. Denna byggnad är färdig och Kongl. Medicinalstyrelsen har i afgifvet utlåtande yttrat, att saknaden af vattenledning icke omöjliggör sjukhuslokalernas användning (se pag. 40). Med afseende å den tryckta ekonomiska ställningen och den rådande svårigheten att anskaffa medel till de nödvändigaste utgifterna, tror jag att dessa 58,500 kronor för närvarande kunde besparas och jag hemställer därför, att i stället för de begärda 92,000 kronor måtte beviljas 33,500 kronor.

Likaledes är för *fortsättande af universitetsbyggnaden i Upsala* (Bil. 7 b pag. 29) begärdt 150,000 kronor, på det att icke någon inställelse af arbetet eller minskning i dess fulla fart måtte ske, utan byggnaden blifva färdig så fort som möjligt. Jag tror dock, att, om för 1880 års statsreglering anslås 100,000 kronor, kan arbetet med tillräcklig fart bedrivas. antingen genom öfverenskomelse med entreprenörerna eller genom förskottet af akademiens under hand hafvande, icke obetydliga medel.

Till fortsättande af *universitetsbyggnaden i Lund* (Bil. 7 b pag. 29) begäras 100,000 kronor och jag tror, på samma skäl, som i fråga om det förra anslaget, att denna summa utan skada skulle kunna nedsättas till 70,000 kronor och 30,000 kronor sålunda besparas.

Slutligen äskas för *läroverksbyggnaden i Skara* 38,000 kronor (Bil. 7 b pag. 32). Man anser den nuvarande gymnastiklokalen otjenlig för sitt ändamål och fruktar, att den icke skall kunna uppvärmas, utan anser bäst att bygga en ny. Under Skara stiftsstyrelses förvaltning finnas 2 byggnadsfonder, som uppgå till sammanlagdt 25,124 kronor. Nu föreslås, att de begärda 38,000 kronorna skulle erhållas på det sätt, att ett lån af ungefärligen samma belopp, som samma stiftsstyrelse sedan flera år tillbaka har i Riksgäldskontoret, skulle afskrifvas, hvarigenom man skulle undslippa den årliga räntebetalningen på detta lån. Jag tror dock, att med afseende på nuvarande förhållanden det vore klokare,

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

riktigare och sparsammare att med en del af de tillgångar, stiftsstyrelsen redan eger, tarfligen reparera den nuvarande lokalen och uppvärma densamma medelst insättande af ett par Gurneyska ugnar eller jernkaminer. På sådant sätt är jag öfvertygad att lokalen skulle kunna blifva användbar, under ännu några år, och jag hemställer därför om afslag å de åskade 38,000 kronor.

Vidare åskas till *inköp af jord till en hospitalsanläggning i mel-
lersta Sverige* 85,000 kronor (Bil. 7 b pag. 43). Denna fråga tyckes mig icke vara fullt mogen. Den terrain, som skulle inköpas, utgör 350 tunnland, hvilket synes mig vara mer än tillräckligt för både byggnadsplats och parkanläggning, och jag tror att man kunde nöja sig med vida mindre. Då jag sålunda icke anser frågan vara mogen, hemställer jag, att anslaget måtte få tills vidare anstå.

Slutligen förekommer på samma hufvudtitel "*till inköp af Linnés Hammarby*" (Bil. 7 b pag. 50) 80,000 kronor. Såsom Herrarne veta, förevar denna fråga vid senaste riksdagen och man beslöt att en undersökning skulle åstadkommas, huruvida egaren till Hammarby vore villig att afstå husen, inventarier och möbler samt parken och den närmaste omgifningen. Egaren har svarat, att han ville afyttra detta för en summa af 30,000 kronor, samt att hela den öfriga egendomen skulle betinga ett pris af ungefär 50,000 kronor. Nu föreslår Kongl. Maj:t att inköpa icke allenast hvad som är af historiskt värde, utan dertill en onödig jordegendom, som icke har något särdeles stort sådant värde. Men hvarför skulle man nu belasta staten med en sådan mindre kronolägenhet, då man just är i färd med att göra sig af med den ena efter den andra af sådana? Detta är icke förenligt med en god hushållning, utan när samma ändamål kan vinnas med 30,000 kronor, hemställer jag att endast denna summa måtte beviljas för inköp af den del af Hammarby, som är historiskt märkvärdig.

De anslag, på hvilka jag nu tagit mig friheten göra anmärkning och föreslå nedsättning, utgöra enligt Kongl. Maj:t nådiga proposition en summa af 6,717,462 kronor; och hvad jag ansett häraf böra beviljas uppgår till 3,449,893 kronor, hvarigenom skulle uppstå besparing å ordinarie anslag af 361,729 kronor och å extra anslag 1,855,848 kronor samt å dessa särskilda anslag och medel, som jag tog mig friheten kalla Herr Finansministerns *finansiella rättfälla*, 1,000,000 kronor, således inalles en besparing af 3,217,577 kronor.

Men utom dessa anslag af större betydelse har jag en lista på en mängd *mindre* dylika, som jag anser skulle kunna afslås, men jag vill icke upptaga Kammarrens tid med att *motivera* denna min åsigt, utan skall endast uppläsa dessa anslags titlar och an gifva den summa, som, om dessa anslag afslås, skulle kunna besparas. På 2:dra hufvudtitelns ordinarie anslag: anslaget till elevernars underhåll vid penitentiäranstalten å Hall 27,000 kronor (Bil. 1 pag. 9—12); på 4:de hufvudtitelns ordinarie stat: anslaget till Arméförvaltningens artilleridepartement för mindre utgifter 25,000 kr. (Bil. 3 a pag. 10); anslaget till samma verks fortifika-

tionsdepartement för samma ändamål 10,000 kr. (Bil. 3 a pag. 13); anslaget till ved och ljus vid fästningar och garnisonsorter 20,008 kr. (Bil. 3 a pag. 14); till skrifmaterialier och expenser m. m. 6,230 kr. (Bil. 3 a pag. 15—16); *på 5:te hufvudtitelns ordinarie stat*: undervisningsanstalter för sjöfart 6,750 kr. (Bil. 4 a pag. 17—21); flottans undervisningsverk till befordrande af högre sjöofficersbildning 9,000 kr. (Bil. 4 a pag. 10—15); *på 6:te hufvudtitelns ordinarie stat*: anslaget till Öfverståthållareembetet i Stockholm till 2 stadsfogdar 8,000 kr. (Bil. 5 b pag. 29—35); *på 7:de hufvudtitelns extra ordinarie stat*: anslaget för granskning af nya jordeböcker 13,600 kr. (Bil. 6 e pag. 6—7), samt för Kammarkollegii nya organisation 10,000 kronor (Bil. 6 e pag. 24); *på 8:de hufvudtitelns ordinarie stat*: anslaget till universiteten, mindre diverse utgifter vid Upsala och Lund 5,100 kr. (Bil. 7 b pag. 3—6), till förändring af högre läroverket i Göteborg 1,250 kr. (Bil. 7 b pag. 6—10), till fullständigt upprättande af Stockholms realläroverk 15,100 kr. (Bil. 7 b pag. 11), till allmänna läroverket i Sundsvall för fullständig utveckling på reallinien 7,850 kr. (Bil. 7 b pag. 12), för ett nytt 3-klassigt läroverks upprättande i Motala 6,900 kronor (Bil. 7 b pag. 14), till ny lönereglering för centralinstitutet i Stockholm 10,250 kronor (Bil. 7 b pag. 19), till veterinärinstitutets i Stockholm nya lönestat 14,800 kr. (Bil. 7 b pag. 24), till skrifmaterialier och expenser m. m. 1,914 kr. (Bil. 7 b pag. 25), *samt å samma hufvudtitels extra stat*: anslaget till särskildt observatorium vid astronomiska institutet i Lund 1,500 kr. (Bil. 7 b pag. 28), till fortsättning af de arkeologiska undersökningarna å Björkö 5,000 kr. (Bil. 7 b pag. 48), till förvarande och vård af Hazelii enskilda etnografiska samlingar i Stockholm 11,600 kronor (Bil. 7 b pag. 48); samt till inredning af veterinärinstitutets nya lokaler i Stockholm 10,000 kronor (Bil. 7 b pag. 30). Härigenom skulle besparas — 175,152 kr. på ordinarie, 41,700 kr. på extra anslag och 10,000 af diverse tillgångar, eller tillsammans 226,852 kr., hvilket sammanlagdt med förut motiverade besparingar skulle utgöra 3,444,429 kronor.

Dessutom förekommer i Kongl. Maj:ts proposition anslag till *nya jernvägsbyggnader*. Vid förra riksdagen gjordes af åtskilliga talare från motsatta sidan anmärkning deremot, att jag vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition vidrörde dessa anslag, men då dessa anslag finnas upptagna der, oaktadt de icke ingå i riksstaten, såsom afsedda att betäckas med lånta medel, vet jag icke något annat tillfälle än detta att uttala mina anmärkningar mot desamma, och det är på denna grund, som jag nu vill nämna, att jag anser att man mycket väl kan afslå de 1,470,000 kronor, som begäras för 1879 till tvärbanan mellan Torpshammar och riksgränsen, då vid förra riksdagen beviljades icke allenast de 6 millioner kronor, som Kongl. Maj:t begärde, utan dessutom ytterligare 1 million på grund af enskild motionärs förslag. Likaledes anser jag, att de 7 millioner kronor, som äskas för fortsättande af norra stambanan i Norrland för 1880, skulle kunna nedsättas till 6 millioner kronor, och sannolikt kommer också Riksdagen att nedsätta anslaget ännu mer.

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.*
(Forts.)

Herr Wærn, Carl Fredrik: Det är icke min mening att underkasta den Kongl. propositionen någon kritik, ty jag anser en sådan onödig, då Stats-Utskottet kommer att göra detta med mera tid och arbetskraft än hvad jag nu skulle kunnat derpå använda; men jag har begärt ordet med anledning deraf, att jag anser statsverkets behof vara ännu större än de af Kongl. Maj:ts rådgifvare blifvit uppgifna. Den hastiga förändring från de goda tiderna till de dåliga, som vi genomlevvat, har varit synnerligen svår och har inverkat på år 1878 med uppgifna och öfverskådliga siffror, men den kommer också att inverka på år 1879, och för derigenom uppkommande behof hafva inga medel blifvit af Kongl. Maj:t begärda. Man vet naturligen icke hvad bristen för sistnämnda år kommer att utgöra; men det förefaller mig tydligt att ganska stor brist då skall uppstå. Om vi fästa oss vid den största af de orsaker, som gjort, att inkomsterna för år 1878 blifvit så mycket lägre, än hvad som blifvit beräknadt, eller det minskade beloppet af jernvägstrafikmedlen, så finna vi, att dessa blifvit beräknade till 16,650,000 kronor, men att de i sjelfva verket icke uppgått till mer än 14,800,000 kronor. Då är i första rummet frågan, om vi kunna vänta, att de skola detta år lemna mer än det förra. Jag tror att vi hafva ganska starka skäl att anse, att det alldeles icke är troligt, utan snarare att den försämring af omkring 10 procent, som nu inträffat, skall fortfara. Men om vi dock antaga, att denna inkomst skulle blifva lika stor 1879 som 1878 eller 14,800,000 kronor, finna vi af den Kongl. propositionen, att Kongl. Maj:t för år 1879 fastställt utgiftsstaten till 11,287,000 kronor. Skillnaden deremellan är 3,513,000 kr., men i riksstaten är beräknadt ett öfverskott af 4,750,000 kronor, hvadan således felas omkring 1,250,000 kronor. Ytterligare tillkommer $1\frac{1}{2}$ procent till pensionsstaten, så att jag kan icke uppskatta den blifvande bristen till lägre än 1,300,000 kronor. Afven andra inkomster äro mycket växlande och hota att blifva lägre; men då man icke känner dem, skall jag icke genomgå dem. Kongl. Maj:t har visat oss, att brist i vissa förslagsanslag uppstått till belopp af något öfver 800,000 kr., men den fyllnad i dessa, som Kongl. Maj:t därför mycket lämpligt begärt, inträder ju först 1880, och det kan efter min mening icke finnas någon orsak, hvarför denna brist år 1879 skulle blifva mindre än den var 1878 och är beräknad att blifva 1880. Således måste man taga denna brist af 800,000 kronor med i beräkningen, och jag är då redan uppe i en brist af mer än 2,000,000 kr. för 1879. Men många skäl kunna tillkomma, som under så dåliga tider som dessa ytterligare kunna öka bristen, och någon förhoppning att den skulle minskas, kan jag icke se. Vidare är det några eventuella tillgångar anvisade af Kongl. Maj:t, som jag får säga att jag anser tvifvelaktiga. Här är för fortsättande af universitetsbyggnaderna i Upsala och Lund samt för inredning af veterinärinstitutets i Stockholm nya lokaler föreslaget ett sammanlagdt belopp af 300,000 kronor, att tagas från köpeskillingen för veterinärinstitutets nuvarande fastigheter. I detta fall anser jag det vara mera en omskrifning än något egentligt förslag; ty på

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

det sätt Kongl. Maj:t föreslagit, skulle, om försäljningen af veterinärinstitutets fastigheter gäfvé mer än man beräknat, öfverskottet gå till Riksgäldskontoret, likasom Riksgäldskontoret skulle betala hvad som kunde brista, hvarför resultatet blir alldeles det-samma som om anslaget fortfarande stode på staten uppfördt. Men ytterligare har Kongl. Maj:t föreslagit, att 85,000 kronor för inköp af jord till en hospitalsanläggning i mellersta Sverige samt 80,000 kronor till inköp af Linnés forna egendom Hammarby skulle tagas af de medel, som inflyta vid försäljning af mindre kronolägenheter. Jag saknar i Kongl. Maj:ts proposition uppgift på beloppet, hvarför sådana lägenheter under föregående år blifvit sålda, och har därför ej kunnat beräkna, om sannolikhet finnes att erhålla den beräknade summan, men i dagens "Dagblad" har jag funnit uppgifvet, att under år 1878 tio sådana lägenheter sålts för sammanlagdt 53,880 kronor. Om jag nu beräknar den årliga inkomsten genom sådana försäljningar till denna summa och tager tre års inkomst, skulle denna gå ungefär i hop för det afsedda ändamålet. Detta är emellertid en eventualitet, som jag icke känner; men vare dermed huru som helst! Jag har upptagit frågan, mindre för beloppet, än därför att jag anser det vara principielt origtigt att förfara på sådant sätt. Det är alldeles omöjligt att göra så, utan att det skall leda till en jämförelse mellan behovet och anskaffande af medel, som jag icke finner lämplig. Om vi skulle i den mån, vi behöfva köpa en egendom, sälja en annan, blir det icke det motiv, som jag anser staten böra för sina köp och försäljningar hafva, ty endast då bör väl en försäljning från staten ega rum, när det är förmånligare för det stora hela, att en egen-dom är i enskild hand, och endast då bör väl staten köpa egen-dom, när det finnes något bestämdt ändamål därför, men när detta fall inträffar, bör det pröfvas oberoende af den tillfälliga omstän-digheten, huruvida det liktidigt kan vara ändamålsenligt att sälja en annan egendom eller ej.

Jag tror också, att det kan uppkomma behof af ökning i de uti Kongl. Maj:ts proposition föreslagna och beräknade utgifterna. De dåliga tiderna drabba ju icke endast statsverket utan i mycket högre grad industrien, och en sådan omhvälfning åstadkommer en betydlig arbetsbrist i landet. Under sådana förhållanden kan jag icke anse lämpligt att till den grad minska väganläggningarna i de norra delarne af landet, som Kongl. Maj:t föreslår. Anslaget till detta ändamål var 1875 58,000 kronor, 1876 75,800 kronor och 1878 105,000 kronor. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit att af beviljade medel anvisa för år 1880 10,000 kronor för en väganläggning inom Norrbottens län, och för två sådana anläggningar inom Vesterbottens län 35,000 kronor, eller inalles för detta ändamål endast 45,000 kronor mot 105,000 kronor föregående riksdag. Med hän-syn till vägarnes ändamål att tjena till trafikmedel, är det sant, att en nedsättning uti dylika utgifter kan utan synnerligt men ega rum, men med hänsyn till ökad behof för folket af arbetsförtjenst för att kunna försörja sig, anser jag mycket tvifvelaktigt, om en sådan åtgärd är välbetänkt, och jag har hört, att just af denna

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

anledning, eller fruktad nöd för befolkningen i följd af bristande arbetsförtjenst, förslag från orterna med begäran om anslag till nya väganläggningar äro att vänta.

Men jag återgår till det, jag började med, nemligen att jag anser ställningen betydligt svårare, än man vid genomläsning af den Kongl. propositionen kan tro. Vi måste göra större uppoffringar för att bringa inkomster och utgifter att gå i hop. Det vore därför skäl att ytterligare höja de tullar, deri Kongl. Maj:t föreslagit förhöjning. Då liknande förhållanden inträffade år 1867, höjdes tullen på kaffe och socker med 2 öre på skålpundet. Nu föreslås en höjning af 1 öre, men jag tror, att det vore skäl att i stället genast höja med 2 öre. Men ännu mer ligger vikt på, att förhöjningen sker så snart som möjligt, och jag tror att det vore lyckligt, om Bevillnings-Utskottet genast ville företaga frågan till behandling. Det är ett tungt maskineri, som vi här i Sverige vid riksdagarna hafva; ty under vanliga förhållanden blifva dylika frågor icke afgjorda af Riksdagen förr än i Maj och komma till Kongl. Maj:t först i Juni, och på det sättet skulle det åtgå ett halft år, innan en förändring trädde i verket; men ett halft års inkomst är under nu varande förhållanden icke någon bagatell. Ännu viktigare är det för handel och industri att förändringen sker hastigt, ty det är inom nationalekonomien en erkänd sats, att om tullar höjas, bör tillämpningen deraf ske genast. Dermed gör man ingen något ondt, emedan folket icke kan få varan utan att betala den förhöjning i priset, hvartill den högre tullen gifver anledning. Den, som vid en sådan tidpunkt har behållning af dessa varor, gör en vinst. Men om man får vänta på förändringen flera månader, måste hvarje handlande tänka, att, om han importerar genast och förtullar, får han ytterligare vinst, och detta blir ett skäl till ökad import, hvarigenom uppstår en fördelning af den skatt, som skall betalas, så att inkomsten icke går till statsverket utan till spekulanterne. Men äfven för dem är vinsten ojemn och osäker. Den, bland *dem*, som har eller genast kan bereda sig kontanta resurser, gör vinst och den, som icke har så stäldt, gör en motsvarande förlust, och ganska ofta händer, att så många spekulera, att de i följd af konkurrens sins emellan förlora allesammans.

Jag hemställer därför, att de tullsatser, som Kongl. Maj:t föreslagit att höja, måtte höjas med ytterligare 1 öre, och att Bevillnings-Utskottet måtte skyndsamt behandla dessa frågor och framlägga sitt utlåtande för Riksdagen, hvars beslut Kongl. Maj:t sedermera kan genast sanktionera, så att statsverket måtte få större inkomst, och minsta möjliga rubbning i handels- och industriella förhållanden häraf inträda.

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru inom det Utskott, som skall behandla den Kongl. propositionen, icke lär komma att fästas mycket afseende vid hvad som yttras vid ett sådant tillfälle som detta, har jag dock ansett, att det må tillåtas mig att yttra några

ord angående vissa principer i den Kongl. propositionen, hvilka jag för min ringa del tycker icke vara de bästa. Jag hörde af den siste talarens anförande, att han skulle vara böjd för att genast få de ifrågavarande tullsatserna förhöjda och tillämpade. Detta må nu vara en sak för sig, huruvida det icke hör till den bästa ordningen att söka åstadkomma all möjlig nedsättning, som kan ega rum, och det är sorgligt nog, att Regeringen varit nödd och tvungen att med största varsamhet göra upp propositionen och, såsom tydligt är, afstå från framställningar om flera anslag, hvilka under andra förhållanden skulle hafva ansetts nödvändiga. Men det hjälper icke att klaga. Hufvudsaken är att vi se till, huru vi skola få bot för hvad som måste botas och den bästa utvägen härtill. För min del tror jag icke det vore fullt ridderligt handladt att välja det botemedel, som Regeringen här föreslagit. Jag tror tvärtom, att det vore fullt lika ridderligt handladt, om vi beslutade att lägga någon del af förhöjningen på bevillningen efter 2:dra artikeln. Detta vore, enligt min tanke, en utväg, som jag tror icke skulle vara så ovälkommen, som denna, att endast höja tullsatserna å kaffe och socker samt bränvinsskatten. Det är mot denna princip jag velat uttala min protest, till den kraft och verkan det hafva kan och det afseende, som derå kan fästas inom det Utskott, hvilket det tillkommer att pröfva denna fråga.

Hvad beträffar det område, inom hvilket de största besparingarne kunna göras, så lärer väl detta vara 4:de och 5:te hufvudtitlarne. Det har låtit sig göra förut att inställa till och med beväringsofningarne och regementsmötena, så att detta lärer väl icke heller nu möta någon svårighet för ett år. Jag vill icke nu med detta anförande yrka något sådant, men jag tror det skulle medföra en icke ringa verkan, och har därför endast velat uttala min åsigt i det afseendet. Afven inom andra hufvudtitlar kunna väl besparingar göras, och i Utskottet skall man säkerligen med ljus och lykta söka utvägar till sådana. Jag hoppas att den del af representationen, som, då vi hade goda tillgångar, varit böjd för att bevilja hvad som fordrats, denna gång icke må taga illa upp, om någon nedprutning möjligen kan ske; ty vi kunna icke dölja för oss, att vi gå till mötes svåra konjunkturer, och att vi icke kunna börja för tidigt med att söka göra besparingar.

Jag anhaller, att detta lilla anförande må få åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Lindström: Att nu inlåta sig på en så detaljerad och grundlig granskning af den Kongl. proposition, hvilken i dag föreligger, som den förste talaren gjort, torde kunna sägas vara för tidigt; men det kan icke vara för tidigt att redan vid riksdagens början söka gifva Regeringen en vägledning, för hvad som är att göra, uti det omdöme om statsverkets tillstånd och behof, med hvilket Riksdagens ledamöter anlända till riksdagen, och det må därför ursäktas mig, ehuru jag i dag för första gången yttrar mig på detta rum, att jag utsätter mig för den eld, som troligen kommer att uppstå. Jag kan dock icke underlåta att uttala den mening,

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

hvilken jag nu åtminstone är fullt öfvertygad är den rätta och hvilken jag skall vidhålla, så länge icke blifvit vederlagda de invändningar, som jag har att mot statsverkspropositionen framställa. Vi hafva säkerligen alla kommit upp till Riksdagen med ängslig nyfikenhet att få veta, på hvad sätt man vill söka bot mot det onda, som visat sig deri, att man icke längre får statsverkets inkomster och utgifter att gå i hop, i stället för att förut stora öfverskott funnits, åtminstone på papperet. Nu skall icke blott en stor brist fyllas — en brist större än som står på papperet — utan medel måste jemväl anskaffas för de betydliga utgifter, för hvilka anslag begäras. Kan jag icke för min del gå så långt i sparsamhet som den förste talaren, och måste jag än medgifva rigtigheten af det påståendet, att för sträng hushållning kan blifva misshushållning, så kan jag dock å andra sidan icke annat än medgifva, att å de anslagsfordringar, som blifvit framställda, kunna och böra stora afprutningar ega rum. Jag vill dock nu icke följa den förste talaren uti alla detaljerna af hans anmärkningar, enär jag förmodar att Stats-Utskottet kommer att åt de siffror, som föreligga, egna all nödig granskning och, likasom Riksdagen, vara angeläget att söka få riksstaten att gå i hop, utan att man skall behöfva gå till väga på det sätt, Regeringen föreslagit för anskaffande af medel till statsbehofvens fyllande. Då jag sagt detta, åligger mig ock att göra reda för hvad jag dermed afser, och jag får då säga, att enligt min uppfattning, som i det afseendet är stridande mot den näst föregående talarens, är och kan det icke vara rätta sättet att fylla bristen att taga sin tillflykt till den gamla utvägen att "ur den arbetande klassens fickor taga" hvad som erfordras. Detta blefve dock förhållandet, vare sig man ökar bränvinstillverkningafgiften eller man höjer de ifrågavarande tullsatserna. I den enskilda hushållningen är första villkoret för att debet och kredit skola gå i hop, att man beräknar sina inkomster och deretter rättar sina utgifter. Staten kan naturligtvis icke gå till väga på samma sätt, emedan staten har vissa bestämda utgifter, som ovilkorligen måste fyllas; men staten har derjemte många andra utgifter, som kunna nedsättas utan fara för statens bestånd eller för den allmänna välfärden, blott man *vill* göra det, och i det afseendet gäller den gamla regeln: "om man icke vill när man kan, så kommer det en stund då man icke kan när man vill". Att tillfälle dertill nu är inne, torde hvar och en medgifva, ty om än den finansiella ställningen icke är så förtviflad, att den förtjänar benämningen "en ekonomisk anarki", är den likväl sådan, att det blir af högsta vikt att, så mycket möjligt är, minska utgifterna, och ehuru jag icke haft tillfälle mer än kasta en flygtig blick på den Kongl. propositionen, tror jag mig dock hafva funnit, att åtskilliga poster förekomma, hvilka åtminstone för den statsregleringsperiod, hvarom nu är fråga, utan fara kunna strykas.

Om nu detta är det ena sättet att få staten att gå i hop, så återstår att tillse, hvilket det andra skulle vara, och detta skulle väl då bestå deruti, att man söker upp nya inkomstkällor för

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

fyllande af den brist, som kan uppstå. I detta hänseende har den förste talaren gått till väga på ett sätt, som jag icke kan gilla. Han ville nemligen tillgripa den utvägen att taga från den ene och gifva den andre eller, med andra ord, han ville taga städernas inkomst af bränvinsförsäljningen för att dermed bota det onda. Detta är dock icke någon ny inkomstkälla; den skulle visserligen fylla statens kassa, men på bekostnad af den enskilde, och det må sättas in fråga, huruvida en sådan utväg kan vara billig och rättvis. Härom kommer Riksdagen nog framdeles att öfverlägga, och det torde nu vara för tidigt att derom yttra sig. Hvad beträffar bränvinstillverkningsavgiften, så har man sagt, att det vore måhända den källa, ur hvilken i första rummet borde ösas. Deremot skulle dock kunna anföras, att en så betydlig förhöjning, som nu är föreslagen å denna afgift, skulle medföra en så betydlig reduktion af tillverkningen, att inkomsterna icke komme att uppgå till det väntade beloppet. För min del antager jag, att ett sådant förhållande komme att inträffa, och tror att den siffran af 10 procent, hvarmed chefen för Finans-departementet angifvit en sådan minskning i tillverkningen, torde behöfva ökas med två eller tre gånger samma belopp. Här skulle således det ledsamma inträffa, att under det man vill söka ett botemedel uti en ökning af inkomsterna, så kommer sådan tillökning i sjelfva verket icke att ega rum, och sålunda blifver den sista villan värre än den första. En talare på göteborgsbanken anmärkte, att bristen för år 1879 icke är beräknad, och detta är redan i och för sig en villa, utan att man behöfver öka den med ännu en.

Samma är förhållandet med tullsatserna. Chefen för Finans-departementet har nöjt sig med att föreslå en förhöjning med *ett öre* å tullen för kaffe och socker; en föregående talare åter har ansett detta vara för litet. Härmed äro vi inne på frågan om den direkta eller indirekta beskattningen — ett ämne, på hvilket jag dock nu icke ämnar inlåta mig. Jag önskar endast här betona, att en sådan förhöjning i tullen å kaffe och socker väl icke kan hafva till följd någon betydlig reduktion af importen utaf nämnde artiklar, emedan föreslagna tillökningen i tullsatsen der till är för låg; men hvad som deremot med större säkerhet kan antagas, är att den ekonomiska ställningen i landet är sådan, att den i och för sig betingar en minskad konsumtion. Sedan tre år tillbaka har också importen varit i nedgående och en ytterligare minskning är att vänta för innevarande år. Hvem kan säga, hvad som skall inträffa under år 1880?

Hvad beträffar artikeln tobak, så borde jag kanske icke här yttra mig om densamma; men då jag tror mig ega någon kännedom om förhållandena dermed, ber jag få nämna, att, om redan nu eller så snart som möjligt en förhöjning i tullsatsen å nämnda artikel beslutas, skulle detta visserligen hafva till följd, att en stor del af den utaf chefen för Finans-departementet uppgifna bristen i inkomsterna *för innevarande år* komme att endast genom tullen å denna artikel fyllas; när all sådan nu på nederlag ligande komme att oförtöfvadt till förtullning anmålås; men der-

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

emot skulle en stor brist uppstå i inkomsterna under år 1880 och de derpå följande åren, af den anledning i synnerhet, att af nämnde artikel redan länge pågått och ännu pågår en högst betydlig import, frammanad bland annat af farhågan för en tullförhöjning. Man vill förebygga detta genom att uppdraga åt Bevillnings-Utskottet att oförtöfvadt företaga frågan härom till afgörande; men detta är redan för sent. Redan för länge sedan äro sådana förberedelser vidtagna, att en dylik åtgärd icke skulle medföra den önskade följden. Man må nu emellertid försöka; någon vinst kan måhända alltid uppkomma deraf; men huruvida det i allmänhet är någon vinst för landet att tullsatserna höjas, detta lemnar jag derhän. Det är ett sätt att på en omväg taga, hvad man icke bör taga. Det är ett sätt att smyga sig in i folkets fickor, och fråga är, om det sättet kan vara förenligt med den billighet och den rättvisa, hvilken man är skyldig alla dem, som hafva mindre råd att betala skatt. Jag har vid alla tillfällen, då jag på ett annat rum inom Riksdagen haft att yttra mig i dessa frågor, intagit samma ståndpunkt som nu, och det förvånar mig, att den ledamot på göteborgsbänken, hvilken tidigare än jag var en vän af frihandeln, nu kunnat tillstyrka denna Kammare att besluta en ännu större förhöjning i tullsatserna, än chefen för Finansdepartementet ansett sig böra föreslå. Man måste väl ändock i främsta rummet vara rättvis mot de klasser af svenska folket, som hafva att bära denna börda. Sättet är bekvämt; men det beqväma är icke alltid politiskt klokt eller moraliskt rättvist. "Från rättvisan får ej göras något undantag, ty då gifves ingen rättvisa" har en vis man sagt. Der det gifves två moraler, der finnes i sjelfva verket ingen.

Hvad skola vi då göra, frågar man, för att fylla bristen? Hårtill svarar jag, att jag i första rummet vill vara med om att iakttaga den största sparsamhet och att, om detta icke hjälper, utan man nödgas tillgripa äfven andra utvägar, vill jag öka den allmänna bevillningen, på det att hvar och en må få känna, hvar skon klämmer, men framför allt på det vi må vara rättvisa. Den lägsta inkomst, som berättigar denna Kammares ledamöter att sitta på detta rum, är 4,000 kronor. En fördubbling af allmänna bevillningen skulle utgöra 40 kronor för hvarje ledamot; under det att den bevillning, som skulle erläggas genom förhöjning i tullen å några kassaartiklar, knappast kan uträknas och med ett jemförelsevis ringa belopp komme att drabba honom. Denna indirekta skatteförhöjning drabbar således mest dem, som draga den minsta delen af den allmänna bevillningen, och i samma mån mera som de i allmän bevillning erlägga mindre än andra bättre lottade. Det är den arbetande och minst bemedlade samhällsklassen, som följaktligen får draga tillökningen i skattebördan och minst de klasser, som lättast kunna bära bördan. Jag vet, att man skall invända, att med den nuvarande grunden för bevillningen vore en sådan förhöjning icke lämplig, emedan den skulle drabba vissa klasser, som borde vara fritagna derifrån; men jag känner inga sådana klasser utom möjligen en och annan industri-

idkare, som redan förut är tryckt af de dåliga tiderna. Man anför embets- och tjenstemän; men de tryckta tiderna hafva gjort ställningen för denna klass jemförelsevis bättre än för andra, så att de böra ej klaga.

Den förste talaren har gifvit anvisning på åtskilliga utvägar att bereda statsverket ökade inkomster, bland annat genom att från städerna taga inkomsten af bränvinsförsäljningen. Jag har redan i förbigående berört den frågan, till hvilken vi nog framdeles få återkomma, och vill nu blott, i anledning af det fälda yttrandet om det orättvisa uti att städerna uppbära denna inkomst, som för alla säges uppgå till 2 å 3 millioner, fråga: hvem det är, om icke just städernas invånare sjelfve eller de af dem, som mer eller mindre måttligt förtära bränvin, som få erlägga skatten. I mycket delar jag denne talares åsigter, men i detta afseende kan jag det icke, likasom icke heller derutinnan, att man skulle öka afgifterna för dem, som korrespondera, och för dem, som trafikera jernvägarne. Deraf skulle nemligen följa en minskning i påräknade inkomster, emedan följden blefve, att man korresponderade mindre och reste mindre. Högeligen skall det intressera mig, att, när dessa ärenden återkomma från Stats-Utskottet, få reda på den stora konst, hvarigenom det låter sig göra att från en egendom utbryta en del så, att det som återstår har samma eller lika stort värde, som hela egendomen hade förut.

Herr Wærn: Den siste talaren har förebrått mig, att jag icke skulle vilja söka åstadkomma jemvigt genom besparingar och att jag skulle vara frihandlare, men föra två mål å tungan. Enär jag derjemte vill pålägga högre tullar.

Hvad besparingarne angår, så har jag icke yttrat mig derom, utan öfverlemnadt den frågan till Stats-Utskottet. Hvad åter angår tullarne, så vet jag icke, att rena finanstullar hafva något att göra med frihandeln. Deremot fann jag att samme talare, som förebrädde mig att jag icke skulle vara konsekvent, sjelf icke var detta, enär han, som ansåg sig böra emot mig försvara frihandelsåsigtarna, ville, att, om man måste höja tullen på råtabak, man äfven skulle höja den på cigarrer, men detta är emot frihandeln, emedan cigarrer redan bära en mer än tillräckligt hög skyddstull.

Herr Statsrådet Forssell: Af de många anmärkningar och reflektioner, som med anledning af Kongl. Maj:ts nu förevarande proposition blifvit i Kammarén uttalade, finner jag icke skäl att till besvarande, upplysning eller förklaring upptaga mera än några få, anseende att de öfriga lätteligen kunna besvaras och förstås af Kammaréns ledamöter sjelfve. En talare har påpekat, att för år 1879 möjligen skulle kunna uppstå en brist, hvarför icke vore sörjdt i den Kongl. propositionen. Jag vill med honom och andra likatänkande icke inlåta mig i tvist öfver denna fråga, utan endast och allenast betona, att jag saknar hvarje officiell anledning att förutsätta uppkomsten af en sådan brist. Hvad den ärade

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

talaren anført till stöd för sin åsigt har varit äfven mig bekant, nemligen sannolikheten att äfven för 1879 någon brist i jernvägs- trafikmedlen kommer att uppstå. Huruvida den kan blifva större, lika stor eller mindre än bristen för år 1878 vet jag icke; men deremot kan jag säga, att bristen å förslagsanslagen för år 1879 antagligen måste blifva mindre än för år 1878; ty först och främst äro förslagsanslagen för innevarande år genom ökande af anslaget till städerna för mistad tolag höjda med omkring 400,000 kronor utöfver det belopp, hvartill de i 1878 års riksstat upptagits; och vidare måste, sedan nu mera de under sistförflutna goda år betydligt stegrade pris på lifsmedel och andra förnödenheter åter sjunkit, med åtskilliga stora förslagsanslag, såsom det till beväringens vapenöfningar, fouragerings- och mathållningsanslagen, bestridda kostnader jemväl nedgå, så att med skäl kan antagas, att om under hvart af senast förflutna år bristen på sistnämnda anslag uppgått till omkring 1,000,000 kronor, den för 1879 icke kan komma att belöpa sig till mer än halfva detta belopp. Jag har sålunda haft anledning att icke befara så stor brist i förslagsanslagen för år 1879 som för år 1878, och jag har intet bestämdt skäl att antaga, att bristen i de beräknade inkomsterna för förstnämnda år skall stiga till enahanda belopp som år 1878, eller ens att för år 1879 *någon* brist skall uppstå. Jag vågar icke vara profet i en tid som denna och vill icke påtaga mig ansvaret för, att icke möjligen en sådan brist för år 1879 kan uppkomma; men jag vill gent emot denna möjlighet erinra, att Kongl. Maj:t föreslår Riksdagen att redan år 1879 låta såsom tilläggsbevillningar inträda de förhöjningar i afgifterna å åtskilliga konsumtionsartiklar, som Kongl. Maj:t funnit skäligt äska för år 1880. Och det gifves — jag fäster särskild vikt härpå — för Bevillnings-Utskottet en mycket lätt funnen anledning att så fort som möjligt till Riksdagen inkomma med förslag till antagande af dessa tilläggsbevillningar, ty de äro i ingen mån beroende af afslutningen utaf 1880 års statsreglering, då de icke afse fyllandet af 1880 års statsbehof, utan af ett behof, som redan finnes konstateradt, eller den för år 1878 uppkomna brist. Då behofvet sålunda är ovillkorligt, finnes för Bevillnings-Utskottet ingen orsak att länge fördröja framläggandet af förslaget om behofvets fyllande, i synnerhet som jag antager, att denna Riksdag såväl som föregående inser, att om bevillningen å konsumtionsartiklar skall höjas, denna förhöjning måste inträda så fort som möjligt, om osunda spekulationer skola kunna förekommas.

Den ärade talare, med hvars yttrande jag nu sysselsatt mig, nämnde, att han i den Kongl. propositionen saknade uppgift om det belopp, hvartill köpesumman för försålda kronolägenheter uppgått. En sådan uppgift finnes emellertid i protokollet öfver landtförsvarsärenden på det ställe, der chefen för Landtförsvarsdepartementet talar om fyllande af det behof, han anser förefinnas i och för anskaffande af ett skjutfält åt Svea artilleriregemente. Der säger han, att han i samråd med chefen för Finansdepartementet kommit att öfverväga, huruvida ej medel för anskaffande

af ett sådant skjutfält skäligen skulle kunna tagas af de tillgångar, som för närvarande tillflyta staten i köpeskillingar för försålda mindre jordfastigheter, och att beloppet af de köpeskillingar, som, enligt uppgift från Kammarkollegium, intill December månad 1878 betingats, uppginge till 400,000 kronor, hvaraf till samma tid influtit 104,000 kronor och återstoden inflyter successivt. Dertill kommer, att fullständiga uppgifter om 1878 års försäljning ännu saknas, och jag förmodar att sådana försäljningar flerstädes egt rum, utan att anmälan derom ännu kunnat ingå. För öfrigt fortgår försäljningen alltjemt, och jag har goda skäl antaga, att köpeskillingarne skola räcka till för de ändamål, hvartill de äro afsedda.

Samme ärade talare uttryckte äfven tvifvel om lämpligheten af att från denna, af köpeskillingar för försålda jordfastigheter bildade fond anvisa medel till anskaffande af ett skjutfält; men kunna icke samma tvifvel uttalas i afseende å lämpligheten att dermed bestrida kostnaden för inköp af tomt till en hospitalsanläggning eller egendomen Hammarby — det hemman, på hvilket Linnés samlingar förvaras? Jag tillåter mig att försvara denna åtgärd dermed, att i hvarje af dessa fall icke är fråga om något annat än förvärfvande af fastighet för statens ändamål. Det synes mig vara en helt naturlig åtgärd, att, om Kronan eger en fastighet, som lämpar sig till exempel för skjutfält eller anläggande af en hospitalsbyggnad, Kronan — om behovet af skjutfält och hospital pröfvas vara verkligt — anslår fastigheten i fråga till fyllande af detta behof. I båda nu förevarande fall hafva undersökningar pågått för att utröna, om Kronan eger sådana fastigheter, som äro för de afsedda ändamålen lämpliga, men några sådana fastigheter hafva icke kunnat upptäckas. I fornda tider skulle man antagligen under liknande förhållanden hafva gått så till väga, att man utbytt Kronan tillhöriga fastigheter mot andra, som varit för ändamålet lämpliga. Nu har man funnit lättare former. Man säljer de lägenheter, som staten icke behöfver; och icke kan jag se någon olägenhet i att sedermera omsätta sålunda vunna penningar i fastigheter, som för statens ändamål erfordras. Att den nu föreslagna åtgärden, under förutsättning att den af Riksdagen bifalles, ej behöfver inskrifvas i budgeten — ett förfarande som icke skulle tjena till annat än att utsvälla denna på både inkomst- och utgiftsidan — behöfver jag icke i denna Kammare närmare utveckla.

En ärad talare yttrade några ord om sannolikheten af, att ökad tull på tobak icke för år 1880 skulle gifva nämnvärd inkomst derför, att spekulationen antagligen skulle skynda sig att redan under år 1879, och innan Bevillnings-Utskottet — det må påskynda sitt arbete hur mycket som helst — hinner inkomma med utlåtande och Riksdagen fatta beslut, fylla sitt behof af denna artikel. Jag vågar deremot hysa den öfvertygelsen, att spekulationen i dessa tider icke har så lätt att fylla 1880 års behof af tobak. Den vinst, som skulle uppkomma af en sådan lyckad spekulatio — det är dock icke säkert att den lyckas, ty

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

möjligheten att tullen i fråga icke höjes qvarstår ända till dess Riksdagen fattat sitt beslut — kan mer än väl motvägas af svårigheten att nu anskaffa kapitaler till en så betydlig penningaffär, som det dervid gäller; ty många millioner skålpund tobak måste importeras för att fylla 1880 års behof deraf. Farhågan, att den naturliga spekulationen genom en öfverflödande import det år, tullförhöjningen föreslås, skulle åstadkomma en minskning i statens inkomster för kommande år, är således under nuvarande tryckta förhållanden betydligt reducerad.

Herr Lindström: Jag skulle icke våga besvåra Kammaren med något ytterligare andragande, om jag icke funnit skäl dertill i de ord Herr Chefen för Finansdepartementet nyss uttalat, ord som angäfvit en uppfattning af förhållandena, den jag för min del icke tror vara riktig. I första rummet har han låtit oss förstå, att här endast skulle vara fråga om en tilläggsbevillning, under det jag icke kan finna annat än att, om tullsatserna komma att höjas, och denna förhöjning, såsom sannolikt är, blifver konstant, sådan väl kan *kallas* tilläggsbevillning, men i sjelfva verket torde *blifva* något mer än så. Jag vill spörja härvarande ledamöter af Kammaren, om de under deras längre eller kortare riksdagsmannatid någonsin sett — hvad dock chefen för Finansdepartementet nu förebådar — att en tullsats eller bevillningsavgift efter vidtagen förhöjning deri åter blifvit nedsatt. Om således Riksdagen i år bifaller den föreslagna höjningen i tullsatser, är fara värdt, att dessa aldrig åter komma att nedsättas. Må man häremot icke åberopa det exempel, som gafs för 5 eller 6 år sedan, då en sådan nedsättning verkligen egde rum. Icke blott den finansiella ställningen är nu sådan, utan äfven begäret efter allt större och större utgifter så stegradt, att vi icke med någon sannolikhet kunna hoppas, att från statsrådsbanken skall föreslås en nedsättning i tullsatser.

Chefen för Finansdepartementet har vidare uttalat den uppfattning af den närvarande ställningen, att en så stor import af artikeln tobak icke före tidpunkten för tullens höjande skulle kunna ega rum, att någon egentlig minskning i tullinkomsterna för år 1880 derigenom skulle inträffa. Jag ber då att, med den kännedom jag eger om dessa förhållanden, få nämna, att importörer finnas, hvilka redan nu försett sig med hela sitt behof af tobak ej blott för år 1880, utan till och med för åren 1881 och 1882, eller för 3:ne år. Detta har sin grund deri, att sedan 20 år tillbaka konjunkturerna aldrig varit så förmånliga för inköp af denna artikel som nu. Lika förmånliga äro äfven konjunkturerna i afseende på kaffe och socker; och samma frestelse till en stor import jemväl af dessa artiklar förefinnes således, hvilken import med våra nuvarande kommunikationsmedel kan verkställas när som helst, långt innan Bevillnings-Utskott och Riksdag hinna afgöra dessa frågor.

Fäster man sig alltså vid dessa finansministerns påståenden och uppgifter, tror jag att man, så att säga, gjort upp räkningen

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

utan värden. Om också deri icke skulle ligga någon fara för brist i inkomsterna, är det icke heller endast med hänsyn till dem jag vågat opponera mig mot de grundsatser, som finnas uttalade i den Kongl. propositionen, utan jag har gjort så därför att jag ansett, att, om staten på något sätt skall fylla en befintlig brist, man icke skall taga hvad dertill erfordras från den klass af folket, som minst har råd att betala, under den förespegling att detta ingenting betyder, emedan det så litet kännes och folket så litet knotar, under det att knotet skulle blifva långt större, om man finge se tilläggsbevillningen på debetsedeln.

Grefve Hamilton, Henning: Jag hade icke ämnat att begära ordet med anledning af den Kongl. propositionen, hufvudsakligen af det skäl, att jag icke ansåg mycket vara att derom säga. I afseende å de föreslagna utgifterna hafva mer än en talare erkänt, att Kongl. Maj:t uppenbarligen använt mycket omsorg för att nedpressa de anspråk på statsmedel, som af vederbörande myndigheter vanligen före en riksdag framställas och hvilka äro en naturlig följd deraf, att samhällets fortgående utveckling kräfver alltjemt nya utgifter. Det är visserligen möjligt att ytterligare besparingar kunna göras, och det blir Stats-Utskottets sak att tillse, huru de med minsta olägenhet skola kunna ske; men att det icke kan ske utan olägenhet, derom är jag lifligt öfvertygad, och jag har icke blifvit rubbad i denna min öfvertygelse af hvad den förste talaren anført. Den efter min tanke väsentligaste anmärkning, som skulle kunna rigtas mot Kongl. Maj:t förevarande proposition, rör beräkningen af de statens inkomster, hvarmed behoven skola fyllas. Med en talare, som nyss haft ordet, tror jag knappast, att dessa inkomster skola blifva tillräckliga att betäcka de nödvändiga utgifterna, äfven om Stats-Utskottet skulle lyckas att i dem åstadkomma någon ned-sättning. Det torde således blifva nödvändigt för statsbehovens fyllande att använda mer än en utväg.

Den anmärkning mot den Kongl. propositionen har här blifvit gjord, att genom uppställningen af densamma i en viss punkt skulle vara, såsom talarens ord föllo, för Riksdagen utställd en rättfälla. För min del tror jag icke, att vi såsom finansierer och med vår vana att behandla statsregleringen äro så små och smidiga, att vi skulle kunna stanna i en sådan fälla, eller att något vilseledande af Riksdagen genom uppställningen har varit afsedd; ty det faller vid propositionens genomläsande genast i ögonen, att der verkligen förekomma å ena sidan utgifter och å den andra inkomster, som endast äro upptagna inom linien, och frågan blifver således allenast, om dessa inkomster äro sådana, att de lämpligen böra användas för de utgifter, som äro afsedda att dermed fyllas.

Hvad som egentligen uppkallade mig var ett yttrande af en talare, som till Kammarens ledamöter stälde frågan, om bland dem funnes någon, som upplefvat, att en en gång åsatt tullsats blifvit nedsatt. Derpå kan jag svara, att, sedan jag år 1840 blef riksdagsman, knappast under den första halfva tiden någon riksdag

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

förekommit, utan att dervid tullsatser blifvit sänkta. Det är något som skett så många gånger, att det icke borde vara obekant för en industriidkare, och det kommer sannolikt äfven framdeles att ske, om statens oafvisliga behof skulle tvinga oss att vid denna riksdag öka en eller annan tullsats för att derigenom bereda staten erforderliga inkomster. I öfrigt hafva meningarne varit delade om, huruvida den brist, som otvifvelaktigt förefinnes i statsinkomsterna — äfven under förutsättning att minskningar i utgifterna kunna af Stats-Utskottet föreslås — må fyllas genom tull, åsatt en eller annan större förbrukningsartikel, eller genom ökande af den allmänna bevillningen. Ingendera af dessa utvägar för sig kan efter min uppfattning blifva för ändamålet tillräcklig. Ökad tull kan visserligen, om tillökningen icke är alltför stor, bereda en ökad inkomst och, vidkommande bevillningen, är den, på det sätt den efter nu gällande bevillningsförordning utgår, i vissa fall så hög, att en tillökning af densamma till något betydligare belopp utan tvifvel skulle finnas icke för det närvarande vara lämplig. En sådan ökning skulle nemligen i högsta grad drabba industrien, och just denna är för närvarande lidande. Det synes mig således som om, för att afhjelpa det betryck — man må gerna rent uttala det — hvaraf landet nu lider, icke vore tillräckligt att vara betänkt på en eller annan mer eller mindre verksam åtgärd för att i någon mån höja en eller annan statsinkomst. Hufvudsaken är att åt industri, handel och näringar kunna återgifva sådant lif, att staten återfår de inkomster, den haft under de goda tiderna. Kan detta icke ske, tviflar jag på, att man genom ökande af tullar eller af den allmänna bevillningen skall uppnå det mål, vi alla eftersträfvat; och jag vågar därför uttala den önskan, att Kongl. Maj:ts rådgifvare må vara väl betänkta på att framkomma med förslag om vidtagande af sådana åtgärder, hvarigenom vi må kunna åt våra näringar återgifva det lif, de nu sakna. Då skall icke heller staten sakna erforderliga inkomster.

Herr Lindström: Den siste talaren har besvarat det spörsmål, jag vågade ställa till Kammarens ledamöter, men på ett sådant sätt, att det icke innefattar svar på den fråga jag gjorde. Nog har jag kännedom derom, att under den långa tid af 30 till 40 år tillbaka, hvarom han talade, icke allenast vår tulltaxa undergått betydliga förändringar ända derhän, att mängden artikel blifvit ur densamma utesluten, utan äfven mängden tullsats blifvit nedsatt. Men det var här icke fråga om med tull belagda artiklar i allmänhet, utan om dessa särskilda artiklar, som han kallade *konsumtionsartiklar* och som chefen för Finansdepartementet angett såsom afsedda att tillfredsställa njutningslystnaden, jag menar *kaffe* och *socker*. Kan man visa mig, att tullsatserna på dessa artiklar under senare tider blifvit sänkta, då skall jag erkänna mig hafva haft orätt.

Medan jag nu har ordet, vill jag fråga, huru vida det icke tillhör en länge sedan öfvervunnen ståndpunkt att betrakta ar-

tiklarne kaffe och socker, hvilka man ur principiell synpunkt eller med afseende å deras egenskap att tillhöra njutningsbara ämnen plägar nämna lyxartiklar, såsom sådana lyxartiklar, och om icke fast hellre användandet af dem hos oss blifvit så allmänt, att de numera kunna anses outhärliga, ehuru äfven på samma gång njutningsmedel, men detta icke i annan eller vidsträcktare betydelse än hvarje annat lifsmedel, hvars intagande medför den njutning, som hvarje människa känner af att äta när man är hungrig och dricka när man känner törst.

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

Herr Bennich: Det var den siste talarens återupprepade spörsmål, som föranledde mig att begära ordet. Han ansåg, att den näst föregående talaren icke skulle rätt uppfattat hans fråga, huru vida någon af Kammarens ledamöter kunde erinra sig, att en vid något tillfälle förhöjd tullsats å stora förbrukningsartiklar åter blifvit nedsatt. Om han icke förr varit ledamot af Riksdagen, såsom jag tror, under längre tid, skulle man kunnat ursäktat hans obekantskap med dessa förhållanden. År 1867 eller 1868 befans statsverket i en rätt svår finansiell ställning. Då höjdes tullsatserna på kaffe och socker med 2 öre på skålpundet; men sedan några år derefter ställningen åter blifvit gynnsammare, bestod den första påyrkade och genomförda tullnedsättning just deri, att man med 2 öre på hvarje skålpund åter sänkte tullen å dessa artiklar; och hafva dylika förhöjningar och nedsättningar af tullen å kaffe och socker egt rum flere gånger tillföre sedan år 1840.

Herr Wallenberg: Jag ämnar icke inlåta mig på någon granskning af den Kongl. propositionen, ty derom blifver god tid att tala, när den blifvit behandlad af Stats-Utskottet. Jag vill endast tillåta mig att rörande några yttranden, som blifvit här fälda, uttala min mening, hvilken är temligen afvikande från många andras.

Här har talats om det beklagliga förhållandet, att det visat sig en brist och icke öfverskott i statens inkomster. För min del anser jag detta vara ett lyckligt förhållande; ty erfarenheten har visat, och jag vädjar till de äldre, från Kammarens vördade ålderspresident, om de icke kunna vitsorda, att då Riksdagen sammanträder och stora öfverskott finnas, gör man vanligen af med dessa på ett sätt, som icke skulle ega rum, om öfverskott icke funnits. Man blir icke god hushållare, om man icke känner, hvar skon klämmer. Det är därför ingen olycka, att här är någon brist, som man må vara betänkt på att fylla.

Hvad beträffar de begärda anslagen, som här blifvit genomgångna, så är det min öfvertygelse, att, om Stats-Utskottet brukar goda skäl för lämpliga nedsättningar i utgifterna, skola vi här få färre gemensamma voteringar än vid föregående riksdagar. Det är endast en enda punkt jag ber att få vidröra, nemligen ett yttrande af en föregående talare, att man skulle på den allmänna bevillningen i stället för på konsumtionsartiklarne lägga den ökade

*Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)*

beskattningen. Jag vill då icke fästa mig vid det oegentliga i bevillningsförordningen utan vid omöjligheten af att få den samma rättvist tillämpad. Der står, att det skall vara på inkomst af arbete som bevillning skall utgöras, och derunder höra alla möjliga löner samt nettoafkastningen af alla bolag, som drifva rörelse och stå under offentlig kontroll och hvilken inkomst äfven på öret kan kontrolleras. Men det gifves ingen möjlighet att på öret verificera inkomster hos en stor mängd fabrikanter, hvilka sjelfve uppgifva dessa, och det är därför icke sagdt, att denna förordning, om den ändras, blir fullt rättvis för alla, och det medför den olägenhet, att man vinner icke hvad man med en förhöjning deri eftersträfvat. Om man ökar kostnaden för konsumtionsartiklar, så ligger det i hvars och ens fria val att inskränka sitt bruk deraf, och detta bidrager att införa sparsamhet. Men om man ökar bevillningen, så få alla de som nu hafva väsentligen mindre inkomster än under ett förflutet år, högre bevillning än de då erlade.

Öfverläggningen förklarades slutad, och den Kongl. propositionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs Friherre *Klinckowströms* den 20 i denna månad bordlagda motion, N:o 1, angående tillsättande af en skattekomité.

Grefve Hamilton, Henning: Jag tager mig den friheten att till den ärade motionären hemställa, huruvida han icke skulle vara villig att låta ur sin motion utgå den senare delen deraf, som föreslår ett anslag af visst uppgifvet belopp att ställas till Kongl. Maj:ts disposition till bestridande af kostnaderna för den af honom i första delen af motionen föreslagna komitén. Man kan möjligtvis vara af något olika mening, huruvida den sammanblandning af två olika beskaffade ärenden, som i motionen förekommer, är en sådan, att icke motionen skulle kunna med stöd af 55 § Riksdagsordningen till vederbörligt Utskott remitteras. Jag vill också erkänna, att i afseende på formen likartade motioner hafva blifvit remitterade, men därför att man har trätt grundlagen temligen nära vid föregående tillfällen, finnes det egentligen icke något skäl att förnya detta, och anledningen, hvarför man gjort det förr och nu är mindre benägen dertill, är naturligen den, att det skedde vid en tidpunkt, då man icke hade funnit någon olägenhet af motioner så uppställda som denna.

Olägenheten består nemligen deri, att då motionären i den första delen af sin motion föreslår en åtgärd, som är beroende endast af Kongl. Maj:ts beslut, och hvilken icke, så vidt det Riksdagen angår, tillhör något af de Ständiga Utskotten utan skulle tillhöra ett Tillfälligt Utskott, så tillhör den andra delen af motionen Stats-Utskottet. Remitteras motionen nu till Stats-Utskottet — och jag vill antaga, att den derifrån kommer tillstyrkt i

sin helhet — och den ena Kammaren först behandlar frågan, huru vida komitén skall tillsättas eller icke, och afslår tillsättningen, då är denna fråga i och för sig förfallen och Kammaren beslutar med anledning deraf, att den senare delen af förslaget eller anslagsfrågan lägges till handlingarna.

Den andra Kammaren åter kan möjligen bifalla frågan i dess helhet, icke tillåta någon delning af den samma och fordra gemensam votering, och då komma Kamrarne ju i tvist, något som i detta fall utan svårighet kan undvikas, ty om Riksdagen verkligen begär tillsättande af en komité, och Kongl. Maj:t dertill lemnar sitt bifall, så lärer väl Kongl. Maj:t låta på förskottstitel utbetala det anslag, som dertill kan vara behöfligt.

För att nu för framtiden undvika sådana kollisioner mellan Kamrarne, som, om de också icke kunna åstadkomma någon synnerlig ovilja, det dock alltid är bäst att söka förekomma, vill jag till motionären göra den vänliga framställning, hvarmed jag inledde detta mitt anförande, nemligen att han måtte låta senare delen af sin motion utgå.

Friherre Klinckowström: Då jag skref min motion, och naturligen önskade att, så vidt möjligt var, bereda den framgång, insåg jag mycket väl, att en komité med det vidsträckta och omfattande uppdrag, som dermed är afsedt, svårligen skulle kunna åstadkommas utan stora utgifter.

Med afseende på den svåra ekonomiska ställningen vid denna statsreglering, trodde jag emellertid, att, för den händelse att Kongl. Maj:t skulle besluta saken, när Riksdagen derom petitionerat, det skulle vara en lättnad för Regeringen att hafva till sin disposition ett anslag, för att så fort som möjligt utföra den samma. Det må då ursäktas mig, att jag tillade den sista punkten i min motion, då jag hade erfarenhet deraf, att sådant förut skett; men på det att icke någon tvist om en formfråga måtte uppkomma, förklarar jag mig härmed villig att, på sätt Grefve Hamilton föreslagit, bortstryka sista punkten i min motion, eller hvad som rör det begärda penningeanslaget af 50,000 kronor.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, hemstälde Herr Talmannen till en början, huru vida Kammaren bifölle Friherre *Klinckowströms* nu gjorda begäran att få återtaga sitt i slutet af motionen framställda förslag, att Riksdagen skulle till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag af 50,000 kronor till bestridande af de kostnader, som af den ifrågasatta skattekomiténs tillsättning komme att föranledas.

Svarades Ja.

Sedermera framstälde Herr Talmannen proposition derå, att den ifrågavarande motionen i sitt sålunda förändrade skick skulle hänvisas till behandling af ett Tillfälligt Utskott; hvilken proposition jemväl med Ja besvarades.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *Ca-wallins* den 22 i denna månad bordlagda motion, N:o 2, om ändringar i gällande bevillningsförordning.

Herr *Odelberg* uppläste en motion, N:o 3, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om uppgörande af förslag till ny tulltaxa m. m.

Hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

Friherre *Hochschild* afgaf en motion, N:o 4, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan, att kostnader, föranledda af framställningar till främmande regeringar rörande förbrytares utlemnande, måtte bestridas af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

Denna motion blef jemväl hänvisad till ett Tillfälligt Utskotts behandling.

Herr *Stråle, Gustaf Holdo*, väckte en motion, N:o 5, om beviljande af en pension å 800 kronor åt Statskommissarien Bruno Johanssons enka, Sigrid Johansson, född Petré.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs de vid sammanträdet början aflemnade Kongl. propositionerna och skrivelserna, hvarvid till Stats-Utskottet hänvisades följande propositioner:

1:o) angående försäljning af Kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarna N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet;

2:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

3:o) angående reglering af Kronans och bolagets P. A. Norstedt & Söner till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen;

4:o) i fråga om afsättande till kronopark af indragna sergeantbostället $\frac{1}{4}$ mantal Karsholmen; och

5:o) i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2.

Propositionen angående förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften samt i tullsatserna för bränvin, tobak, kaffe och socker blef till Bevillnings-Utskottet hänvisad.

Till Lag-Utskottet hänvisades följande två propositioner:

1:o) med förslag till förordning angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag; och

2:o) med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

Skrifvelserna dels i anledning af åtskilliga vid sist förflutna riksdag beslutade lagförändringar, dels ock om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som, enligt § 46 Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet, blefvo lagda till handlingarne; och skulle underrättelse om den senare skrifvelsens innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande Utskott och de ledamöter, som hafva in-seende öfver Riksdagens kansli.

Anmälades och bordlades Riksdagens Kansli-deputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Ledighet från Riksdagsgöromålen beviljades:

Grefve <i>Sparre</i>	under 2 veckor från denna dag,
Grefve <i>Posse, Knut</i> ,	” 3 ” ” den 29 Januari;
Herr <i>Hammar</i>	” 3 ” ” denna dag;
Herr <i>Rhodin</i>	” 3 ” ” den 27 Januari; och
Herr <i>Gustaf Andersson</i>	” 3 ” ” ” 29 Januari.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.